

”Tämä komppania ei tarvitse päällikökseen mitään majuria, vaan hullujenhuoneen johtajan”

Rauhanturvaajien toimintakyvyn käsittely 1980–90-luvuilla *Sinibaretti*-lehdessä Total Force
Fitness -paradigman viitekehyksessä

Poliittisen historian
kandidaatintutkielma

Laatija:
Väinö Tuovinen

19.4.2025
Turku

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Poliittinen historia

Tekijä(t): Väinö Tuovinen

Otsikko: ”Tämä komppania ei tarvitse päällikökseen mitään majuria, vaan hullujenhuoneen johtajan”: Rauhanturvaajien toimintakyvyn käsittely 1980–90-luvuilla *Sinibaretti*-lehdessä Total Force Fitness -paradigman viitekehyksessä

Sivumäärä: 50 sivua

Päivämäärä: 19.4.2025

Tiivistelmän tyyli on **Abstract**.

Rauhanturvaaminen on luonteeltaan monitahoista ja kokonaisvaltaista toimintaa, joka määrittää rauhanturvaajien arkea laajasti joka elämänalueella. Kandidaatintutkielman tavoitteena on tarkastella rauhanturvaajien kokemuksia 1980–90-luvuilta, peilaten niitä järjestelmällisesti sotilaallisen toimintakyvyn tutkimuksen teoriaan.

Tutkielmassa tarkastellaan Suomen Sinibarettiliiton (nyk. Suomen Rauhanturvaajaliitto) julkaiseman *Sinibaretti*-lehden kuvauksia rauhanturvaajan toimintakyvystä 1980–90-luvuilla Yhdysvaltain armeijan Total Force Fitness (TFF)-paradigman mukaisessa viitekehyksessä. Sen menetelmä on laadullinen teorialähtöinen sisällönanalyysi. Tutkimuksen analyysityössä sovelletaan laadullista sisällönanalyysia käytännössä tarkastelemalla vuosien 1980–1998 välillä julkaistuja *Sinibaretti*-lehtien vuosikertoja parillisten vuosikertojen osalta, etsimällä lehdissä esiintyneet johonkin TFF-paradigman osa-alueeseen viittaavat artikkelit ja luokittelemalla ne NVivo-ohjelmistossa TFF-paradigman mukaisiin luokkiin. Viittaus TFF:n osa-alueeseen voi olla joko suora, mutta myös epäsuora – moni paradigman mukainen toimintakyvyn osa-alue kytkeytyy osaltaan myös muihin osa-alueisiin, esimerkiksi sotilaan taloudelliset huolet voivat aiheuttaa sekä työperäistä stressiä operaatioissa kuin myös heijastua sotilaan sosiaalisiin suhteisiin esimerkiksi oman perheen toimeentulon kautta.

Tutkielman tulosten perusteella vaikuttaisi siltä, että *Sinibaretti*-lehdessä korostuvia toimintakyvyn Total Force Fitness (TFF)-paradigman mukaisia osa-alueita ovat esiintyneisyysjärjestyksessä *käyttäytymyksellinen ja työperäinen, sosiaalinen, lääketieteellinen ja ympäristöllinen sekä henkinen toimintakyky*. Havaintojen perusteella 1980- ja 90-lukujen välillä ei vaikuttanut olevan merkittävää eroa sen suhteen, miten erilaiset toimintakyvyn osa-alueet korostuivat lehden artikkeleissa. Havainto kenties viestii rauhanturvaamisen kokemuksen perusolemuksen jonkinasteisesta pysyvyydestä. Toinen keskeinen ajallinen havainto liittyy rauhanturvaamisen kokemusta sivuavien artikkelien lukumäärän merkittävään kasvuun vuodesta 1994 alkaen.

Rauhanturvaaminen 1980- ja 90-luvuilla näyttäytyy *Sinibaretti*-lehden ja toimintakyvyn teorian valossa kaiken kaikkiaan hyvin monipuolisena kokemuksena. Se kattaa niin rauhanturvaajien psyykkisesti ja henkisesti haastavan navigoinnin epävarmoissa ja vihamielisissä toimintaympäristöissä kuin myös heidän pohdintansa rauhanturvaoperaatioiden merkityksestä ylipäätään. Myös sosiaalisen yhteisön tuottama tuki ja turva kuin myös sisäiset ristiriidat ja simputtamistapauksetkin vaikuttaisivat määrittävän osaltaan rauhanturvaajien operaatioissa kokemaa kokemusta. Sosiaaliseen vuorovaikutukseen (sis. palvelustoverien ohella myös perheen ja ystävät) liittyviin ilon- ja stressinaiheisiin liittyy myös tuolloin vuosikymmeniä jatkunut keskustelu rauhanturvaajien työsuhdeturvasta ja palkkatasosta, joka heijastuu 1990-luvulla etenkin ammattisotilaiden osalta huolena heidän lukumääränsä riittävydestä rauhanturvaoperaatioita varten. Huolimatta äsken mainituista luonteeltaan psyykkisistä, henkisistä ja sosiaalisista tekijöistä, aineistosta hahmottuu myös luonteeltaan kenties hieman materiaalisempia tekijöitä, jotka kytkeytyvät usein fyysiseen, lääketieteelliseen ja ravitsemukselliseen toimintakykyyn.

Avainsanat: rauhanturvaaminen, kriisinhallinta, toimintakyky, Total Force Fitness, TFF, *Sinibaretti*-lehti, laadullinen tutkimus, mikrohistoria, kokemushistoria, kvantifiointi

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuksen tausta ja tutkimuskysymys	4
1.2	Aiempi tutkimus ja alkuperäislähteet	6
1.3	Total Force Fitness toimintakyvyn paradigmana	8
2	Makrotason analyysi	10
3	Kuolemanpelkoa ja ammattiylpeyttä	15
3.1	Psyykinen toimintakyky	15
3.2	Henkinen toimintakyky	20
4	Rankat työt ja hovit. Elämää ja sen lieveilmiöitä epävarmuuden keskellä	25
4.1	Käyttäytymyksellinen ja työperäinen toimintakyky	25
4.2	Sosiaalinen toimintakyky	30
5	Sairaalareissuja, kohtaamisia paikallisten kanssa ja marsseja hiekkamyrskyn keskellä	39
5.1	Lääketieteellinen toimintakyky	39
5.2	Ympäristöllinen toimintakyky	40
5.3	Fyysinen ja ravitsemuksellinen toimintakyky	42
6	Johtopäätökset	44
	Lähdeluettelo	46
	Alkuperäisaineisto	46
	Tutkimuskirjallisuus	46

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta ja tutkimuskysymys

Rauhanturvaaminen on luonteeltaan monitahoista ja kokonaisvaltaista¹ toimintaa, joka määrittää rauhanturvaajien arkea laajasti joka elämänalueella. Tutkielmani tavoitteena on tarkastella rauhanturvaajien kokemuksia 1980–90-luvuilta, peilaten niitä järjestelmällisesti sotilaallisen toimintakyvyn tutkimuksen teoriaan.

Vaikka rauhanturvaamisen kokemuksen tutkimus ei olekaan mitenkään erityisen uusi tieteellisen tutkimuksen tutkimusalue, on se perusluonteeltaan usein kohtalaisen pirstaloitunutta tai puhtaan aineistolähtöistä. Tutkimuksilla on pyritty joko tarkastelemaan rauhanturvaajan (tai laajemmin sotilaan) suorituskykyä jollain toimintakyvyn yksittäisellä osa-alueella (esim. psyykkinen tai fyysinen toimintakyky) tai kuvailemaan puhtaan aineistolähtöisesti rauhanturvaajien subjektiivista kokemusta rauhanturvaoperaatioon osallistumisesta. Tutkimusta, jossa rauhanturvaajuuden kokemuksesta esitettyjä kuvauksia pyrittäisiin jäsentämään teorialähtöisesti sotilaan toimintakyvyn teorian mukaiseen viitekehykseen, ei siten vaikuttaisi olevan ainakaan julkisesti saatavilla.

Kandidaatintutkielmani pyrkii täyttämään osan tästä tietotyhjöstä: pyrin selvittämään, mitkä seikat vaikuttivat rauhanturvaajien toimintakykyyn 1980–90-luvuilla Suomen Sinibarettiliiton (nyk. Suomen Rauhanturvaajaliitto) julkaiseman *Sinibaretti*-lehden mukaan. Hyödynnän tarkastelun apuvälineenä Yhdysvaltain armeijan Total Force Fitness (TFF)-paradigmaa (ks. alaluku 1.3). Tutkielmani menetelmä on laadullinen teorialähtöinen sisällönanalyysi. Sovellan laadullista sisällönanalyysia käytännössä tarkastelemalla vuosien 1980–1998 välillä julkaistuja *Sinibaretti*-lehtien vuosikertoja parillisten vuosikertojen osalta, etsimällä lehdissä esiintyneet johonkin TFF-paradigman osa-alueeseen viittaavat artikkelit ja luokittelemalla ne NVivo-ohjelmistossa TFF-paradigman mukaisiin luokkiin. Rajasin tarkastelemani aineiston parillisiin vuosikertoihin työekonomisista syistä, kuitenkin säilyttäen samalla mahdollisuuden aineistossa hahmottuvien kehityskulkujen ajalliseen vertailuun. Viittaus TFF:n osa-alueeseen voi olla joko suora, mutta myös epäsuora – moni paradigman mukainen toimintakyvyn osa-alue kytkeytyy osaltaan myös muihin osa-alueisiin, esimerkiksi sotilaan taloudelliset huolet

¹ Karppi 2024, 105.

voivat aiheuttaa sekä työperäistä stressiä operaatiossa kuin myös heijastua sotilaan sosiaalisiin suhteisiin esimerkiksi oman perheen toimeentulon kautta.

Nojaan luokittelussani myös Jorma Kalelan yleisesti viitoittamaan historiantutkimukselliseen päättelyyn², minkä ansiosta voin luokitella aineistoa tiettyihin TFF:n mukaisiin luokkiin myös silloin, kun havaintoa ei ole eksplisiittisesti ilmaistu: esimerkiksi alkoholinkäytöstä operaation aikana ei havaintojeni perusteella läheskään aina puhuta suoraan ongelmatekijänä, vaan joko neutraalina ilmiönä tai jopa veijaritarinamaiseen henkeen ”rankkaan työhön kuuluvana rankkana huvina”. Voin lisäksi yhdistellä aineistossa esiintyviä samantyyllisiä kuvauksia keskenään ja perustaa kuvauksen luokittelun asiayhteydelle, joka ei välttämättä käy suoraan ilmi juuri luokitellusta kuvauksesta, mutta joka on aiemmin noussut esiin jossain toisessa vastaavanlaisessa kuvauksessa. Tutkimukseni menettäisikin suuren osan terästään ilman historiantutkimuksellisten menetelmien hyödyntämistä.

Pyrin toteuttamaan TFF-paradigman mukaisen luokittelun pitkälti siten, kuinka se on kyseisen paradigman esittelevässä tieteellisessä artikkelikokoelmassa esitetty. Vaikka olenkin valinnut vahvan teorialähtöisen luokittelun luodakseni järjestelmällisyyttä tutkimukseni rakenteelle, sisältää se myös niin teknisiä kuin eettisiäkin ongelmakohtia, joiden olemassaolon tiedostan.

Mainitsemani tekniset ongelmakohdat sisältävät etenkin kaksi erilaista näkökulmaa. Ensinnäkin vahva teorialähtöinen luokittelu voi pakottaa aineiston teorian muotoiseksi. Yritän ehkäistä kyseistä ongelmaa nostamalla esiin myös puhtaan aineistolähtöisiä jatkumojia ja katkoksia osana toimintakyvyn osa-alueiden yleistä tarkastelua. Toinen tekninen kysymys liittyy koko valitsemani TFF-paradigman muotoon. Hyödyntämäni versio Total Force Fitness -mallista perustuu ainoaan siitä tehtyyn kokonaisvaltaiseen tieteelliseen esitykseen³, joka ei täysin enää vastaa Yhdysvaltojen armeijan sittemmin soveltamaa Total Force Fitness -viitekehystä. Virallisissa käyttöyhteyksissä mallia on 2020-luvulla muokattu siten, että *henkinen toimintakyky* on uudelleennimetty *ideologiseksi ja henkiseksi* toimintakyvyksi sekä *käyttäytymyksellinen ja työperäinen toimintakyky* on paradigman osa-alueena korvattu *taloudellisella toimintakyvyllä*. Muutoksia perustelevaa tieteellistä artikkelia ei ole kuitenkaan julkaistu, joten pitäydyn mallin viimeisimmässä kokonaisvaltaisessa tieteellisessä esityksessä.

² Kalela 2000.

³ Jonas et al. 2010, 6–13.

Kolmas, puolestaan eettinen, kysymys liittyy TFF:n mukaiseen luokitteluun, jossa *sosiaalinen toimintakyky* ymmärretään etupäässä rauhanturvaajien välisenä toimintakyknä (sis. ryhmäkiinteys, johtajuus jne.) ja jossa rauhanturvaajien suhde paikallisiin asukkaisiin nivoutuu pääasiassa *ympäristöllisen toimintakyvyn* alle. Kyseinen tulkinta johtaa nähdäkseni varsinkin tutkimukseni kontekstissa toiseuttavaan analyysiin, jossa vuorovaikutus paikallisten ihmisten kanssa rinnastuu helleaalloista selviytymiseen ja käärmeiden puremiin. Tahdon olla kuitenkin johdonmukaisuussyistä uskollinen tutkielmani teoreettiselle viitekehykselle, joten olen päättänyt tekemään kyseisen ratkaisun.

Huolimatta äsken esittämistäni ongelmakohtista, koen tutkimusaiheeni olevan ainutlaatuisuutensa ansiosta hedelmällinen lisäys historiantutkimukselliseen rauhanturvaamisen tutkimuskenttään. Pyrkimykseni peilata aineistosta löytyviä kuvauksia nimenomaan TFF-paradigmaan ovat nähdäkseni mielekkäitä myös sen takia, että julkisesti saatavilla olevan tiedon mukaan myös Suomen puolustusvoimat parhaillaan kehittää paradigman pohjalle uutta toimintakykymalliaan, jonka on määrä korvata aiemmin vakiintunut sotilaan toimintakyvyn neljään luokkaan⁴ jakava Jarmo Toiskallion toimintakykymalli.⁵

1.2 Aiempi tutkimus ja alkuperäislähteet

Rauhanturvaaminen ja sen kokemus sekä sotilaan toimintakyky ovat molemmat suosittuja tutkimusaiheita, joista on saatavilla monipuolista tutkimusta. Rauhanturvaamista ja kriisinhallintaa yleensä käsitellään lukuisissa niin kansainvälisen politiikan kuin historiantutkimuksenkin teoksissa, joista osa on luonteeltaan enemmän teoriapainotteisia ja osa nojaa puolestaan vahvemmin empiiriseen tutkimukseen. Hyödynnän tässä työssä sotilaan toimintakyvyn teoriapuolen osalta laaja-alaisena analyysin välineenä yhdysvaltalaisessa *Military Medicine* -lehdessä julkaistua Total Force Fitnessistä tehtyä tutkimusta, joka koostuu kahdeksasta eri sotilaan toimintakykyä tarkastelevasta ja järjestelmällistävästä artikkelista⁶.

Lisäksi täydennän TFF:n taustatutkimusta soveltuvilta osin muilla kansainvälisillä sotilaan toimintakykyä tarkastelevilla artikkeleilla, joihin lukeutuvat M. S. V. K. Rajun sotilaan

⁴ Fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja eettinen toimintakyky

⁵ Toiskallio 1998; Oksama & Harala 2021.

⁶ Bates et al. 2010, 21–38; Bray et al. 2010, 39–56; Coulter et al. 2010, 88–96; Hufford et al. 2010, 73–87; Jonas et al. 2010, 6–13; Montain et al. 2010, 65–72; O’Connor et al. 2010, 57–64; Roy et al. 2010, 14–20; Westphal & Woodward 2010, 97–102.

toimintakyvyn psykologisia osa-alueita käsittelevä tutkimusartikkeli ja Thomassen et al. sosiaalisen koheesion vaikutuksia rauhanturvaajajoukon toimintakykyyn esittelevä artikkeli.⁷

Täydennän toimintakyvyn teoriaa tuomalla Alex J. Bellamyn, Paul D. Williamsin ja Stuart Griffinin rauhanturvaamisen teoriaa käsittelevästä *Understanding Peacekeeping* -yleisteoksesta tarkasteluun heidän onnistuneesti määrittämänsä uudenlaisen rauhanturvaamisen käsitteen⁸. Haen lisätukea kyseiselle määritelmälle Mary Kaldorin teoksesta *New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era*, joka luo järjestelmällisen kehyksen tämän vuosituhannen rauhanturvaamisen kriisialueiden todellisuuden ymmärtämiseksi ja antaa myös teoreettista selkänöjää edellä mainitsemani uudenlaisen rauhanturvaamisen käsitteen määrittelylle⁹.

Peilaan tutkimukseni tuloksia niin Jukka Pesun Suomen kylmän sodan aikaista rauhanturvaamista tarkastelemaan väitöskirjaan *Suomi, rauhanturvaaminen ja kylmä sota* kuin myös kahteen rauhanturvaajien kokemuksiä käsittelevään pro gradu -tutkielmaan. Niistä ensimmäinen, Nita Magerholmin tutkielma ”*Ei semmosta sotaa olekaan missä ei ihmisii kuole*”: *Haastattelututkimus suomalaisesta rauhanturvaamisesta 1980- ja 1990-luvuilla* tarkastelee suomalaista rauhanturvaamista tutkimushaastatteluilla kerätyn alkuperäisaineiston kautta. Tutkielmista toinen, Ville Karpin pro gradu ”*Sainhan sieltä muutakin kuin sinibaretin*”: *Suomalaisten rauhanturvaajien todellisuuksia ja kokemuksia Kyproksen UNFICYP-, Libanonin UNIFIL- ja Kosovon KFOR-operaatioista 1964–2010*, on niin arkistolähteisiin, audiovisuaaliseen materiaaliin, lehdistömateriaaliin kuin tutkimushaastatteluihin ja muistelmakirjallisuuteen nojaava primäärilähteiltään moninainen tutkimus. Haen myös historiallista lisäsyvyyttä tutkimukselleni hakemalla selitysvoimaa Ville Kivimäen Tieto-Finlandia-palkitusta teoksesta *Murtuneet mielet: Taistelu suomalaissotilaiden hermoista 1939–1945*. Teos perustuu Kivimäen väitöskirjaan *Battled Nerves: Finnish Soldiers’ War Experience, Trauma, and Military Psychiatry, 1941–44*, ja se tarkastelee talvi- ja jatkosodanaikaisia rintamayhteisöjä etenkin psyykkisen selviytymisen osalta.¹⁰

Tutkimukseni alkuperäislähde on Suomen Sinibarettiliiton (nyk. Suomen Rauhanturvaajaliitto) julkaiseman *Sinibaretti*-lehden parilliset vuosikerrat vuosina 1980–98. Olen käynyt järjestelmällisesti läpi lehden kaikki kyseisten vuosikertojen numeroissa

⁷ Raju 2014, 149–156; Thomassen et al. 2015, 560–566.

⁸ Bellamy, Williams & Griffin 2010.

⁹ Kaldor 2012.

¹⁰ Pesu 2020; Magerholm 2024; Karppi 2024; Kivimäki 2013.

julkaisemat artikkelit (pl. numero 4/1980, joka jostain syystä puuttui Turun yliopiston kirjaston Fennica-vapaakappaleista). Valitsin jatkotarkasteluun artikkelit, jossa mainittiin jokin Total Force Fitness -paradigman mukaisista toimintakyvyn elementeistä. Tämän jälkeen muunsin artikkelit digitaaliseen muotoon ja syötin ne NVivo-ohjelmistoon, jossa pystyin *koodaamaan* artikkeleista löytyneet toimintakyvyn kuvaukset. Kyseisen prosessin ansiosta pystyn muodostamaan niin aikasarjan havaintojen muutoksista kuin myös frekvenssijakauman havainnoista. Pystyn yhdistämään näihin havaintoihin myös taustoittavaa puhtaan laadullista analyysiä aineistossa mainituista sotilaan toimintakykyyn vaikuttavista teemoista. Hyödynsin teorialähtöisen laadullisen analyysin tukena klassikoksi muodostunutta Pertti Alasuutarin teosta *Laadullinen tutkimus 2.0*. Lisäksi yleisenä historiantutkimuksellisen ajattelun *magnum opuksena* pidetty Jorma Kalelan *Historiantutkimus ja historia* on toiminut allekirjoittaneen historiantutkimuksellista ajattelua merkittävästi valaisseena tiennäyttäjänä.¹¹

1.3 Total Force Fitness toimintakyvyn paradigmana

Total Force Fitness (TFF) on Yhdysvaltojen armeijan 2010-luvulta asti vallinnut paradigma sotilaiden toimintakyvyn suhteen. Se lähestyy toimintakykyä laajana kokonaisuutena, joka muodostuu useista toisiinsa vaikuttavista tekijöistä. TFF koostuu *fyysisestä, psyykkisestä, henkisestä, lääketieteellisestä ja ympäristöllisestä, ravitsemuksellisesta, käyttäytymyksellisestä ja työperäisestä sekä sosiaalisesta* toimintakyvystä.¹²

Fyysinen toimintakyky tarkoittaa sotilaan kyvykkyyttä suoriutua fyysisesti kaikista tehtäväänsä liittyvistä osa-alueista säilyen terveenä ja loukkaantumattomana.¹³ *Psyykinen toimintakyky* puolestaan voidaan määritellä mentaalisten, emotionaalisten ja käyttäytymyksellisten kyvykkyyksien ja kapasiteettien integrointina ja optimointina, jonka tavoitteena on optimoida suorituskykyä ja vahvistaa sotilaiden *resilienssiä*. *Resilienssi* puolestaan on määriteltävissä kyvyksi sietää haastavia olosuhteita, sopeutua niihin ja lopulta palautua kokemastaan rasituksesta.¹⁴ *Henkinen toimintakyky* taas käsittää kirjavan joukon erilaisia hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, jollaisia ovat muun muassa hengelliset uskomukset ja arvot, uskomukset asioiden tarkoituksesta ja merkityksestä sekä tietoisuus omasta itsestä.¹⁵

¹¹ Alasuutari 2011.

¹² Jonas et al. 2010, 10.

¹³ Tanja et al. 2010, 14.

¹⁴ Bates et al. 2010, 21.

¹⁵ Hufford et al. 2010, 76–78.

Lääketieteellinen toimintakyky tarkoittaa fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia lääketieteellisin mittarein tarkasteltuna, kun taas *ympäristöllinen toimintakyky* tarkoittaa sotilaan kykyä suorittaa hänelle annetut tehtävät useiden erilaisten ärsykkeiden keskellä ympäristöön katsomatta. Ärsykkeet voivat olla niin fyysisiä, kemikaalisia kuin biologisiakin, ja niihin voivat lukeutua muun muassa toimintaympäristön lämpötila, taustamelu, vaaralliset kemikaalit kuin biologiset tekijätkin (esim. eläimet ja pieneläimet).¹⁶ Luokittelen myös vuorovaikutuksen paikallisten ihmisten kanssa kyseiseen kategoriaan.

Ravitsemuksellinen toimintakyky taas tarkoittaa sotilaiden muonittamista siten, että sotilaille tarjotaan riittävän laadukasta ruokaa riittävän kokoisissa annoksissa, jotka tukevat taistelutoimintaa. Se luo edellytykset rauhanajan joukkojen optimoidulle toiminnalle sekä vastaavasti kriisiaikoina tukee joukkojen terveyttä ja kuntoa sekä vahvistaa joukkojen fyysistä ja henkistä resilienssiä. Toimintakykyä tukeva ruokavalio on niin raaka-aineidensa ja valmistustapansa osalta ravitsevaa kuin myös kuluttajan kannalta nautittavaa.¹⁷

Siinä missä *käyttäytymyksellinen toimintakyky* käsittää sotilaan elintapojen vaikutuksen hänen terveyteensä, sisältyy *työperäiseen toimintakykyyn* työympäristön fyysisten, psyykkisten, kemikaalisten ja biologisten ärsykkeiden vaikutus sotilaan terveyteen. Perinteisesti kategoriaan ovat lukeutuneet muun muassa päihteiden ja huumausaineiden käytön vaikutukset, sotilaan paino, sotilaan unihäiriöt, työ- ja perhestressi sekä sotilasympäristössä erityisesti sijoitusstressi, joka tarkoittaa usein läheisiin liittyvää stressiä arkiympäristöön nähden kaukaisissa komennuskohteissa.¹⁸

Sosiaalinen toimintakyky puolestaan käsittää sotilasyhteisön sisäisten suhteiden vaikutuksen toimintakykyyn, joista keskeisimpiä ovat ryhmäkoheesio ja johtajuus.¹⁹ Sisällytän kategoriaan välillisesti myös esimerkiksi vapaa-ajan vieton kaltaiset sosiaaliset aktiviteetit.

¹⁶ O'Connor et al. 2010, 57–58.

¹⁷ Montain et al. 2010, 65.

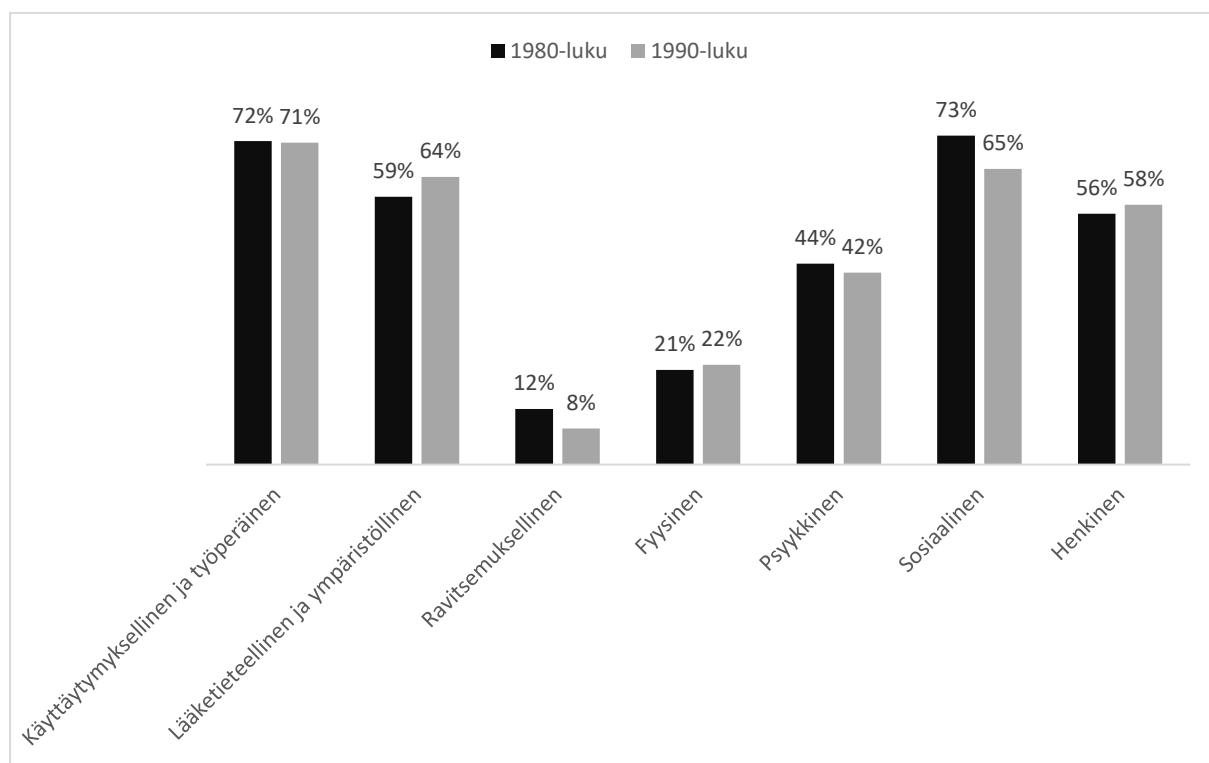
¹⁸ Bray et al. 2010, 39–40.

¹⁹ Coulter et al. 2010, 92.

2 Makrotason analyysi

Tutkielmani aineisto käsittää kaiken kaikkiaan 307 *Sinibaretti*-lehdistä löytynyttä havaintoyksikköä (artikkelia), jotka jakautuvat eri TFF-luokkiin suhteellisen samoin mittasuhtein. Yksi havaintoyksikkö voi kuulua useampaankin eri TFF-luokkaan. Jakaumien tasaisuus oli nähdäkseni jo itsessään varsin yllättävä havainto, ja saattaa kenties viestiä kriisialueiden elämän ajattomien perusrealiteettien pysyvyydestä: ilmasto, kuolemanpelko ja sosiaaliset ilot ja surut ovat kohtalaisen ajattomia ihmisyyteen vaikuttavia tekijöitä, joita muutokset kansainvälisen politiikan myllerryksessä eivät välttämättä sittenkään koskettaneet.

Keskeisimmiksi luokiksi nousevat suhteellisen selvällä erolla esiintyneisyysjärjestyksessä *käyttäytymyksellinen ja työperäinen, sosiaalinen, lääketieteellinen ja ympäristöllinen* sekä *henkinen toimintakyky*, joka ilmenee myös kuvaajasta 1.

Kuvaaja 1. TFF, vertailu vuosikymmenittäin, % havainnoista

Tähän on nähdäkseni monia selittäviä tekijöitä: ensinnäkin *käyttäytymyksellinen ja työperäinen toimintakyky* sisältää keskeisenä tekijänä sotilaan kokeman niin psykkinen, sosiaalisen, ympäristöllisen kuin terveydellisenkin stressin, mutta myös sotilaan omien

elämäntapojen vaikutuksen operaatiosta suoriutumiseen (ruokavalio, uni, alkoholi jne.). Näin ollen kyseinen luokka on samalla poikkileikkaus muihin toimintakyvyn osa-alueisiin, eikä sitä voikaan mielekkäästi vertailla muiden TFF-luokkien kanssa.

Sosiaalinen toimintakyky taas on puolestaan omalla tavallaan laaja käsite, joka käsittää niin sotilasammattillisen työyhteisön toimintadynamiikan kuin myös vapaa-ajan yhdessäolon. Se on siten alaluokka, johon sisältyvät niin tiedonkulku organisaatiossa ja johtajuus kuin myös vapaa-ajan huvittelu paikallisessa kabareessa, unohtamatta yhteydenpitoa perheeseen ja ystäviin. Se on silti huomattavasti *käyttäytymyksellistä ja työperäistä toimintakykyä* kapearajaisempi luokka, ja kuvaa sosiaalista toimintaa nimenomaan joko sotilashenkilöstön tai sotilaan omien läheisten kesken – vuorovaikutus paikallisten kanssa rajautuu kategorian ulkopuolelle *lääkietieteelliseen ja ympäristölliseen* toimintakykyyn. Kun otetaan erikseen huomioon, että sosiaalinen vuorovaikutus on usein kielellistä toimintaa, en pidä järin yllättävänä kategorian vahvaa korostumista kirjallisessa aikakauslehtiaineistossa – olisin pikemminkin päinvastoin yllätynyt siitä, jos se olisi jäänyt muiden toimintakyvyn osa-alueiden varjoon. Kiinnostavana yksityiskohtana sosiaalisen toimintakyvyn suhteellinen osuus havainnoista vähenee 1990-luvulle tultaessa: tästä yllättävän tekee se, että Suomen YK-joukkojen ensimmäiset naisrauhanturvaajat aloittivat palveluksensa vuonna 1991. Kun *Sinibaretti*-lehden artikkeleita tarkastelee ruohonjuuritasolla, on nähdäkseen suhteellisen helppo havaita, että naisrauhanturvaajien saapuminen palvelukseen haastaa paljoltikin “faietteripiirien” sosiaalisia normeja, ja siten katsonkin sosiaaliseen toimintakykyyn liittyvien kysymysten olevan avainasemassa myös 1990-luvulla huolimatta sen hieman laskeneesta suhteellisesta osuudesta.

Eräs lääketieteellisen ja ympäristöllisen toimintakyvyn korostuneisuutta selittävä tekijä lieneekin päätökseni sisällyttää siihen vuorovaikutus paikallisen väestön kanssa – se kun on keskeinen osa nykyaikaista, 1980-luvulta alkaen vallinnutta uudenlaista rauhanturvaamista, joka ei ole enää täysin perinteistä rauhanturvaamista kahden selvästi erotettavan osapuolen välillä, vaan enenevässä määrin jopa jonkinlaista alueellista poliisitoimintaa, joka ottaa hoitaakseen perinteisesti paikallishallinnolle kuuluvia tehtäviä²⁰. Teeman osalta aineistossakin viitataan etelälibanonilaisten paikallisten silloiselle alueella vierailleelle puolustusvoimien komentaja Jaakko Valtaselle antamaan kommenttiin: “Meillä ei ole hallitusta. FINBATT on

²⁰ Bellamy & Williams 2010, 8; Kaldor 2012, 132–134.

hallituksemme”.²¹ Kategorian suhteellisen osuuden hienoinen nousu 1990-luvulla voikin kenties kertoa rauhanturvaamisen luonteen muutoksesta 1980- ja 90-lukujen välillä, muttei näin pienestä muutoksesta kannata kuitenkaan vetää kokoluokkaansa suurempia johtopäätöksiä.

Henkinen toimintakyky taas sisältää käsitteenä etenkin kahdenlaisia toimintakykyyn kytkeytyviä elementtejä: ensinnäkin yleisen palvelusmotivaation ja siihen vaikuttavat operaation mielekkyyteen liittyvät kysymykset, mutta myös aineistossa laajemminkin esiintyneen pohdinnan rauhanturvaajien arvoista ja merkityksestä. Keskeinen aineistossa toistunut narratiivi oli kautta linjan kuulunut ylpeys niin rauhanturvaajan ammatista kuin Suomen merkityksestä “rauhanturvaamisen suurvaltana”, vaikkakin tämä narratiivi alkoikin saada pintaansa säröjä 1990-luvun laman aikana myös rauhanturvaamistoimintaan kohdistuneiden leikkauksien kritiikin kuin sittemmin myös *Sinibaretti*-lehdessä päätään nostaneiden rauhanturvaajien psyykkisten ongelmien käsittelyn kautta. Niin ikään erinäiset Sinibaretissakin silloin tällöin puidut väärinkäytökset, kuten mm. vuoden 1967 “Kyproksen remonttina” tunnettu välikohtaus useassa paikallisessa baarissa²² tuovat esiin keskustelun sävyjä, jotka osaltaan kyseenalaistavat rauhanturvaajien toiminnan eettisyyttä.

Muita hieman vähäisempään asemaan jääviä toimintakyvyn osa-alueita ovat psyykinen, fyysinen ja ravitsemuksellinen toimintakyky. Tämä voi olla kenties hieman yllättävääkin, ovathan psyykinen ja fyysinen toimintakyky usein stereotyyppisesti eroteltuja sotilaan toimintakyvyn luokkia. Nähdäkseni TFF-paradigman viitekehyksessä kyse on usein siitä, että moni karkeammassa mallissa lähinnä psyykkiseen toimintakykyyn laskettava havainto sijoittuukin esimerkiksi *sosiaaliseen, eettiseen tai käyttäytymykselliseen ja työperäiseen* toimintakykyyn. Luokitteluni psyykinen toimintakyky pitää allaan lähinnä selvät joko eksplisiittisesti sotilaan psyykeen viittavat maininnat kuin myös erilaiset mahdollisesti traumaattisiakin kokemuksia aiheuttavat ääriolosuhteet (kuolemantapaukset, pitkä valvominen vähäisillä yöunilla, stressi jne).

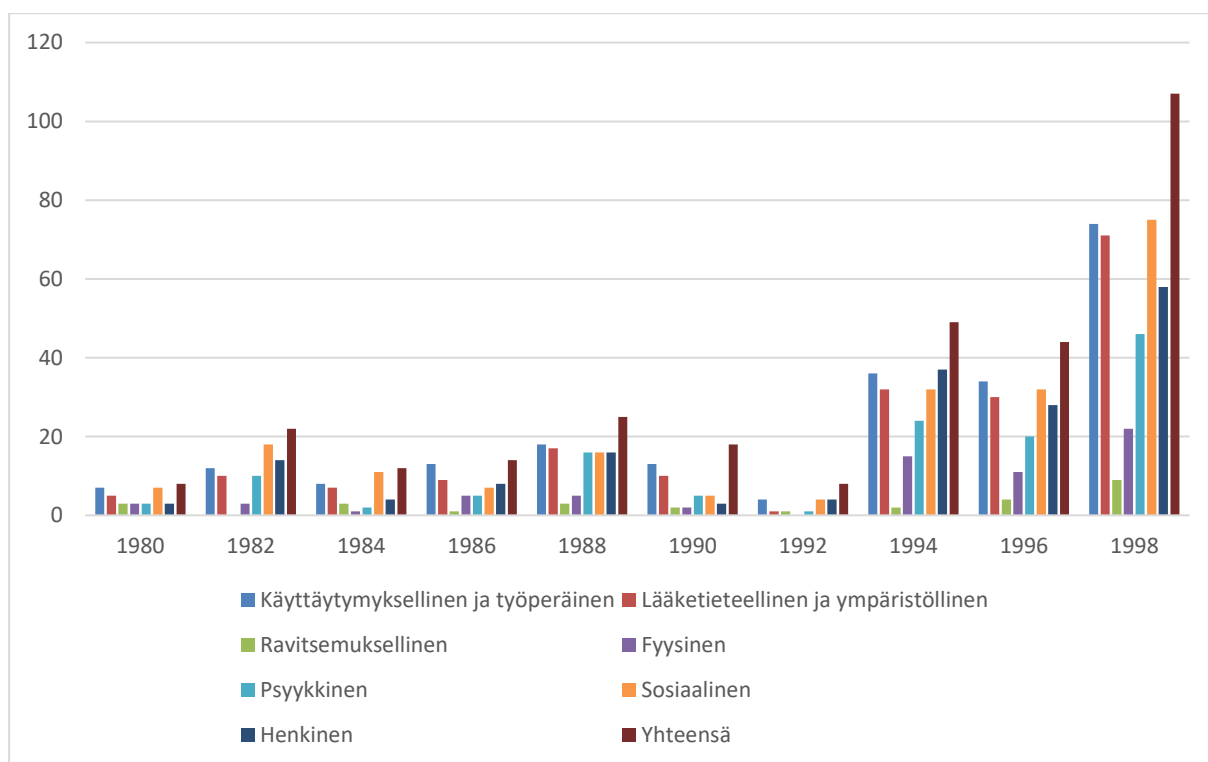
Fyysisen toimintakyvyn vähäistä suhteellista osuutta selittänee osaltaan yksinkertaisesti se, ettei keskivertorauhanturvaaja pidä kaikkea operaatioon liittyvää fyysistä kuormitusta mainitsemisen arvoisena kysymyksenä, vaan normaalina osana yleisestikin haastavaa toimintaympäristöä. Toki osa-alue on silti keskeinen osa sotilaan yleistä rauhanturvaamisen

²¹ *Sinibaretti* 3/1990, Elisabeth Rehnin puhe, “Naiset mukaan ja lapsille apua”

²² *Sinibaretti* 2/1994, ”Totuus Kyproksen remontista”

kokemusta, etenkin nivoutuessaan ympäristölliseen toimintakykyyn esim. sääolosuhteiden ja vihamielisen ympäristön aiheuttamien kiivaidenkin taistelutilanteiden jne. osalta, mutta sen suhteellinen osuus on silti muita osa-alueita vähäisempi.

Kaikkein vähiten aineistossa korostuva toimintakyvyn osa-alue on ravitsemuksellinen toimintakyky. Ravinto ja nesteytys on kiistatta aivan olennainen tekijä aivan elämälle ylipäätään sekä erityisesti haastavammassa toimintaolosuhteissa. Se ei kuitenkaan saa kovinkaan suurta sijaa *Sinibaretti*-lehden välittämässä narratiivissa rauhanturvaajien elämästä, ja siihen liittyvät niin kehu- kuin kritiikkikin on luonteeltaan suhteellisen ajatonta keskustelua ruoan tasosta ja määrästä jne.

Kuvaaja 2. *Sinibaretti*-lehden toimintakykykuvausten jakautuminen TFF-kategorioihin, 1980–1998, lkm (n=307)

Kuvaajasta 2 hahmottuvia keskeisiä vuositaso havaintoja ovat havaintojen määrän lasku vuonna 1992 sekä voimakas nousu vuodesta 1994 eteenpäin. Selittävät tekijät tälle liittyvät osaltaan *Sinibaretti*-lehden resursseihin ja julkaisupolitiikkaan ja osaltaan toki kenties 1990-luvulla vapautuvaan rauhanturvaamista koskevaan keskusteluilmaperiin: mahdollisia selittäviä tekijöitä saattavat olla esimerkiksi kylmän sodan päättyminen (mikä loi tilaa myös

Suomi-kuvaan säröjä luovalle julkiselle rauhanturvakeskustelulle), naisrauhanturvaajien mukanaan tuoma keskusteluilmapiirin muutos koskien perinteisiä rauhanturvaamisen epäkohtia sekä myös yleisesti ottaen monimutkaistunut rauhanturvaamisen dynamiikka, joka heijastui rauhanturvaajien arkeen muun muassa vaikeutuneina palvelusolosuhteina.

Näistä ensimmäisen, resurssikysymyksen, osalta on keskeistä muistaa *Sinibaretti*-lehden olevan perustettu vuonna 1979: siten lehti luonnollisesti haki 1980-luvun aikana muotoaan, ja sen toiminta ammattimaistui ja vakiintui vasta vähitellen. Kyseinen ammattimaistuminen ja vakiintuminen saattoikin näkyä lehden käytettävissä olevien resurssien kasvuna. Toinen keskeinen sisällöllinen jakolinja liittyy lehden vaihtuviin päätoimittajiin. Lehden päätoimittaja oli numeroon 2/1980 asti sen perustajiin kuulunut Raimo Leivo, ja sittemmin vuoteen 1987 saakka Kyösti Kuikka. Vuosina 1987–1993 päätoimittaja puolestaan oli Hannu Nyman. Vuodesta 1993 alkaen lehden päätoimittajana toimi Hannu Levänen aina pitkälle 2000-luvulle saakka. Kun aikasarjaa havainnoista peilataan lehden päätoimittajiin, voidaan itse asiassa yllättävän moni muutos havainnoissa sijoittaa ajallisesti lehden päätoimittajan vaihtumiseen.

Siinä missä Kyösti Kuikan aikana vuosina 1980–1986 havaintojen lukumäärät vaihtelivat suurin piirtein samalla tasolla vuoden 1982 kohonneita lukuja huomioimatta, vaikuttaisivat lehden sisältämät toimintakykyviittaukset laskevan trendinomaisesti Hannu Nymanin päätoimittajakauden aikana vuosina 1988–1992. Vastaavasti Hannu Leväsen päätoimittajuuden aikana vuosina 1994–1998 kyseisten viittauksien lukumäärä kääntyi merkittävään nousuun. Vaikka julkaisuajankohdan tapahtumilla on myös oma vaikutuksensa *Sinibaretti*-lehden sisältöön, eivät lehdessä ilmenevät toimintakyvyn kuvaukset johdu pelkästään julkaisuhetkellä käynnissä olevista operaatioista. Eräs ilmeinen syy tähän on se, että lehden numeroissa oli huomattavan paljon artikkeleita, jotka keskittyivät vuosikymmenten takaisten operaatioiden, esimerkiksi Kyproksen UNFICYP:in ja Suezin UNEF:in, muisteluun.²³

²³ Ks. esim. *Sinibaretti* 1/1980, ”Rauhantekoa Siinailla, osa 1”; *Sinibaretti* 2/1980, ”Golanin etevä suomalaiskomppania/Pataljoona”; *Sinibaretti* 2/1984, Jari Kronlundin esitelmä, ”Suomen YK-pataljoona Kyprokseen”; *Sinibaretti* 2/1984, ”Saunankiukaat työtä vuorotta”; *Sinibaretti* 3/1986, ”Olin Suezillä”; *Sinibaretti* 4/1988, ”Eräs tulitaukorikkomus”; *Sinibaretti* 2/1994, ”Totuus Kyproksen remontista”; *Sinibaretti* 4/1996, Vesa Yrjölän kolumni, ”Ne ensimmäiset”; *Sinibaretti* 3/1998, ”Roope Alftan kävi Kyproksella muistoja ja tapahtumia verestämässä”.

3 Kuolemanpelkoa ja ammattiylpeyttä

3.1 Psyykinen toimintakyky

”Tämä komppania ei tarvitse päälliköksen mitään majuria, vaan hullujenhuoneen johtajan.”

– Majuri Uolevi Kettinen, *Sinibaretti* 3/1986²⁴

Edeltävä kommentti on peräisin Valtter Suomen kirjoittamasta Suomen ensimmäistä Suezin UNEF-rauhanturvaoperaatiota vuonna 1956 muistelevasta matkakertomuksesta, jossa komppanianpäällikkö majuri Kettinen ottaa kantaa miehistönsä yksityisluontoisiin ”operaatioihin”. *Sinibaretti*-lehdessä nousee vuosien varrella esiin lukuisia rauhanturvaajien psyykkistä ja henkistä hyvinvoivia sivuavia mainintoja, jotka liittyvät joko suoraan epävakaan psyykeen oireisiin tai rauhanturvaajia potentiaalisesti kuormittaviin psyykkisiin tai henkisiin tekijöihin. Ylempi sitaatti on yksi ensiksi mainituista.

Rauhanturvaamisen operaatioalueet ovat niin aineiston kuin myös tutkimuskirjallisuuden valossa alueita, joissa on lukuisia rauhanturvaajan psyykettä koettelevia tekijöitä. Muun muassa Nita Magerholm kuvaa joidenkin pro gradu -tutkielmaansa varten haastattelemiensa 1980- ja 90-luvuilla palvelleiden suomalaisrauhanturvaajien kokeneen palveluksensa henkisesti raskaampana kuin fyysisesti. Toisaalta kaikki Magerholmin haastateltavat eivät ole haastatteluissa pitäneet palvelusaikaansa erityisen raskaana. Puolestaan Jukka Pesun väitöskirjassa rauhanturvaajien psyykkiset ongelmat heijastuvat etenkin hänen havaintoonsa kylmän sodan aikaisten rauhanturvaajien korkeista itsemurhaluvuista. Pesu mainitseekin itsemurhien olleen aina 1970-luvun loppuun saakka yksi suomalaisrauhanturvaajien merkittävimmistä kuolinsyistä. Rauhanturvaajien psyykettä koettelevista osa-alueista keskeisin lienee luonnollisesti usein jatkuva kuolemanvaara, joka pahimmillaan näyttäytyy palvelustoverin tai viattomien siviilien kuolemina omien silmien edessä²⁵:

Useita siviilihenkilöitä näinä päivinä näissä kahakoissa kuoli, tai vaikeasti haavoittui monesti aivan silmiemme edessä voimatta asialle yhtään mitään. Tilanne oli kohdaltamme kerrassaan vaikea sillä meiltä tiukattiin että miksemme estä englantilaisia ampumasta? – Emmehän estäneet heitäkään ampumasta. Tehtävänämme ei ollut sotia ketään vastaan, vaan rauhallisin keinoin turvata maihinnousujoukkojen poistuminen alueelta.²⁶

²⁴ *Sinibaretti* 3/1986, ”Olin Suezilla”.

²⁵ Magerholm 2024, 38–39; Pesu 2020, 492.

²⁶ *Sinibaretti* 3/1986, ”Olin Suezilla”.

Edellä mainitut tilanteet, joissa rauhanturvaajat ovat joutuneet todistamaan kuolemanvaaran läsnäoloa, käyvät esiin myös Magerholmin työstä. Magerholm nostaa esiin lukuisia esimerkkejä erinäisistä kuolemantapauksista, joissa uhreina on ollut tutkimushaastateltavien läheisiä rauhanturvaajatovereita.²⁷

Jatkuva kuolemanvaara muistuttaa rauhanturvaajia siitä, että toimintaympäristö voi olla vihamielinen – vaikka tehtävä itsessään perustuu paikallishallinnon avunpyyntöön YK:lle. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, että rauhanturvatoiminta nauttisi kaikkien alueella toimivien laukojen hyväksyntää. Kuolemanvaaraa täydentää myös aineistossa esiin nouseva uhka laajemmastakin väkivallasta:

Kanavan toisella rannalla jouduimme ”puolihullujen” sotilaiden keskelle. Jokainen heistä olisi halunnut kokeilla terävää pistintään meihin. Omat saattajamme saivat hirveällä mekastuksella selvitettyä, että me emme olleet israelilaisia, vaan aivan jotain muita ja pelastuimme erään kuorma-auton lavalle ja pääsimme sillä karkuun.²⁸

Myös Magerholmin haastattelemat rauhanturvaajat tuovat haastatteluissaan esiin erinäisiä vaaratilanteita, joita eräät haastateltavat kertovat tapahtuneet jopa viikoittain. Hänen tutkielmassaan eriteltyä erimerkki läheltä piti -tilanteesta on kuvaus hetkestä, jolloin vihollisen rynnäkkökiväärin sarja osui viiden metrin päässä haastateltavasta olleeseen hiekkasäkkivalliin. Toisaalta Ville Karpin tutkielmaansa varten haastattelemat rauhanturvaajat puolestaan eivät ole kokeneet operaatioissa vallinnutta väkivallan uhkaa merkittävänä.²⁹

Kuten äskeisestäkin sitaatista käy ilmi, on eräs rauhanturvatoiminnalle tyypillisiä tekijöitä vaikeus erottaa vihollisia ja ystäviä toisistaan. Tähän vaikeuteen viitataan niin ikään *Sinibaretti*-lehden numeron 3/1982 arvostelussa Jonas Waernin teoksesta ”Katanga”, joka käsittelee YK:n rauhanturvaajien toimintaa ONUC-operaatioissa Kongon kriisin aikaan vuosina 1960–64. Kyseinen toimintaympäristöön liittyvä niin toisiin ihmisiin kuin myös luontoon (käärmeet, skorpionit, taudit jne.) liittyvä epäselvyys on varmasti omiaan lisäämään sotilaiden kokemaa psyykkistä kuormitusta, joka näyttäytyy aineistossa myös käytännön esimerkkien valossa³⁰:

²⁷ Magerholm 2024, 49.

²⁸ *Sinibaretti* 1/1984, ”Kokemuksia Siinailta Yom Kippursodan alkaessa”.

²⁹ Magerholm 2024, 49; Karppi 2024, 85.

³⁰ *Sinibaretti* 3/1982, ”Ystävyyttä yli rajojen”; *Sinibaretti* 3/1982, ”Katanga-dokumentti”; *Sinibaretti* 2/1998, ”Tulikaste Suezilla’: Terho Ahosen proosaa 25 vuoden takaa”; *Sinibaretti* 6/1998, ”Suezin veteraani Rauno Nuorivuori: Jälkihoitoa olisi tarvittu jo aikoja sitten”.

Alkuun oli taistelulentän kiihkeisiin ääniin vaikea tottua. Ensin emme tienneet, mikä minkäkin räjähdysten aiheutti, mutta jonkin ajan kuluttua rupesimme jo erottamaan esim. tykistön kranaattien ja lentopommien välisen eron. Shelterimme suuaukolta oli myös erinomainen näköala itään päin Siinaille, jossa jo noin tunnin kuluttua näimme ensimmäiset egyptiläiset sotilaat ja ajoneuvot. Ne oli ilmeisesti tuotu lautoilla kanavan yli lähelle OP:tämme.³¹

Vihamieliseen ympäristöön liittyvien tekijöiden lisäksi tyypillisiä rauhanturvaajan psyykettä operaatiossa koettelevia tekijöitä ovat olleet aineiston valossa jatkuva kiire, mutta kuitenkin myös yleinen ikävystyminen. Vastaavat kysymykset etenkin epävarman ympäristön sekä puutteellisten vapaa-ajan aktiviteettien osalta nousevat esiin myös kansainvälisessä tutkimuksessa. Yhtäältä vähäinen vapaa-aika ja toisaalta myöskin puutteelliset vapaa-ajan aktiviteetit ovat varmasti osaltaan vaikuttaneet rauhanturvaajien psyykkiseen sietokykyyn. Tyypillisimpiä vapaa-ajan aktiviteetteja ovat aineiston perusteella olleet itserakennetuissa saunoissa saunominen, alkoholipitoisten juomien nautiskelu niin tukikohdan miehistö- ja upseerimesseissä kuin paikallisissa baareissakin kuin toki myös lukeminen ja liikunta (joskus myös sekin alkoholipitoisine palautusjuomineen).³²

Ville Karpin pro gradun havainnot ovat sekä vähäisen vapaa-ajan että vapaa-ajan harrastusten osalta pääosin yhtenevät ja osin myös täydentävät. Karpin mukaan rauhanturvaajien alun alkujaan esimerkiksi Kyproksen UNFICYP-operaatiossa vähäinen vapaa-ajan määrä on vuosikymmenten mittaan kasvanut. Lisäksi edellä mainittujen harrastusten ohella myös musiikin kuuntelu ja elokuvien katselu ovat jo pitkään lunastaneet paikkansa rauhanturvaajien tyypillisten ajanvietteiden joukossa. Karppi mainitsee myös loma-ajoille ajoittuneet järjestetyt lomamatkat, joihin viitataan myös *Sinibaretti*-lehden aineistoissa. Aiemmin mainitsemani alkoholinkäyttö urheilusuorituksen yhteydessä ilmenee esimerkiksi *Sinibaretti*-lehden numerossa artikkelista, joka käsittelee Jugoslavian hajoamissotiin ajoittuneessa UNPROFOR-operaatiossa uusille rauhanturvaajille järjestettyä ”hiutalemarssia”³³:

³¹ *Sinibaretti* 1/1984, ”Kokemuksia Siinailta Yom Kippursodan alkaessa”.

³² *Sinibaretti* 1/1980, ”Rauhantekoa Siinailta, osa 1”; *Sinibaretti* 1/1982, ”Perniöläinen YK-sotilas Jouko Jokinen painottaa: ”Golanillakin on oltava harrastus””; *Sinibaretti* 2/1982, Erkki Siljasen kirje Sinibarettiliitolle, ”Hyvät veljet”; *Sinibaretti* 2/1986, ”Sotilastarkkailijana Kashmir’issä”; *Sinibaretti* 3/1988, ”Uintia Punaisessa meressä”; *Sinibaretti* 2/1994, ”Totuus Kyproksen remontista”; *Sinibaretti* 4/1996, ”Kenr.maj. Uolevi Anthoni muisteli menneitä Kotkassa. ”Se oli opettavainen seikkailu””; *Sinibaretti* 1/1996, ”Suomalaiset rajanvalvojat Jugoslaviassa”; *Sinibaretti* 4/1998, ”Jatkokertomus: Pari sekarotuista pentua, osa 4”; *Sinibaretti* 4/1998, ”In Memoriam”; *Sinibaretti* 4/1998, ”Merkkipäiviä”; *Sinibaretti* 5/1998, ”Popeda viihdytti Libanonissa”; *Sinibaretti* 6/1998, ”Suezin veteraani Rauno Nuorivuori: Jälkihoitoa olisi tarvittu jo aikoja sitten”; *Sinibaretti* 2/1998, ”Mistä uutuskirjoja rauhanturvaajille?”; Karppi 2024, 39–40; Raju 2014, 151.

³³ *Sinibaretti* 6/1998, ”Suezin veteraani Rauno Nuorivuori: Jälkihoitoa olisi tarvittu jo aikoja sitten”; Karppi 2024, 39–40.

– ”Hiutaleet, teistä selvästi näkee, että nestetasapainonne on järkkynyt. Siispä keskinkertaisesti sujuneen marssinne kunniaksi olemme päättäneet palkita teidät oluilla... Tavan mukaan olut nautitaan pohjanmaan kautta, joko sisäisesti tai ulkoisesti siten, että se joka tapauksessa menee päähän. Tarvittaessa vanhemmat rotaatiohenkilöt voivat avustaa...”³⁴

Vaikka edellä jo mainittu paikoin alkoholinhuuruinenkin vapaa-aika on varmasti osaltaan auttanut joitain rauhanturvaajia palautumaan stressaavista palvelusolosuhteistaan, on runsas alkoholin käyttö usein myös oire psyykkisistä ongelmista sekä myös riskitekijä mielenterveydelle. Siten alkoholin käyttö nähdäkseni jopa vahvistaa kuvaa ihmismielelle vaikeista olosuhteista, joita on muiden selviytymiskeinojen puuttuessa paettu alkoholilla. Runsas alkoholin käyttö sekä erinäiset psyykkiset ongelmat näyttäytyivätkin aika ajoin myös runsaslukuisena joukkona erilaisia sosiaalisia ongelmia, johon kuului niin rettelöinti paikallisissa baareissa kuin erilaisina alkoholin vaikutuksen alla sattuneina vahinkoina.³⁵

Rauhanturvaajien runsas alkoholinkäyttö näyttäytyy myös muissa tutkimuskentän tutkimuksissa. Esimerkiksi eräs Nita Magerholmin haastateltavista mainitsee suomalaisen rauhanturvaajan asenteen suosivan ”vedetään kaverien kanssa kännit” -lähestymistapaa ratkaisuna psyykkisiin ongelmiin sen sijaan, että tapana olisi mennä keskustelemaan ongelmista ammattiauttajan kanssa. Vastaavasti Jukka Pesu tuo väitöskirjassaan esiin lukuisia rauhanturvaajien runsaaseen alkoholinkäyttöön viittaavia havaintoja: hänen mukaansa alkoholinkäyttö myös ilmenee syynä moninaisiin vahinkoihin, onnettomuuksiin kuin muihinkin palveluksessa tehtyihin rikkomuksiin. Hänen mukaansa esimerkiksi Kyproksen UNFICYP-operaatioissa 1960-luvulla ja 1970-luvun alussa jaetuista rangaistuksista lähes puolet on laskettavissa alkoholin aiheuttamiksi. Alkoholismin esitetään myös suoraan johtaneen joidenkin rauhanturvaajien kuolemiin sekä onnettomuuksien, alkoholimyrkytysten kuin itsemurhien muodossa. Rauhanturvaoperaatioissa tapahtunutta runsasta alkoholinkäyttöä sekä sen lieveilmiöitä näyttäytyy myös Ville Karpin pro gradu -tutkielman havainnoista. Vaikka talvi- ja jatkosodan taistelut eivät vertaudukaan rauhanturvaamisen kokemuksiin, on sotilaiden mielenterveyttä kyseisenä aikana tutkinut Ville Kivimäki löytänyt vastaavia kuvauksia tilanteista, joissa sotilaat ovat vaikeissa paikoissa hakeneet turvaa Jumalan ohella myös itsetehdyn kiljun ja lomalaisten kotirintamalta tuliaisinaan tuomien viinapullojen ääreltä.³⁶

³⁴ *Sinibaretti* 4/1994, ”Hiutalemarssi Tetovossa”.

³⁵ *Sinibaretti* 2/1994, ”Totuus Kyproksen remontista”; *Sinibaretti* 4/1994, ”Alastoman YK-miehen arvoitus”.

³⁶ Magerholm 2024, 40; Pesu 2020, 269, 493–496; Karppi 2024, 25–26, 46; Kivimäki 2013, 162, 218.

Joukkoon lukeutuu myös psyykkisistä ongelmista viestiviä sosiaalisia tilanteita, jotka näyttäytyvät muun muassa niin palvelustoverien välisinä nujakoina kuin heidän uhkaamisenaan ampuma-aseella. Tällaiset psyykkiset ongelmat ovat myös paikoin kantautuneet palveluksen jälkeen kotiin saakka. Eräs äärimmilleen menevä kuvaus rauhanturvaajaoperaatiosta juurensa juontaneista psyykkisistä ongelmista kertoo omaa karua kieltään operaation tuottamista psyykkisistä haavoista ja siitä, kuinka ne johtavat traagisiin lopputuloksiin myös siviilielämässä³⁷:

44-vuotiasta hitsaajaa syytetään mm. avovaimonsa murhasta, kuudesta murhan yrityksestä ja kolmestatoista tapon yrityksestä. Syytetty kertoi poliisille, että kokemukset YK-joukoissa ovat kovettaneet hänet. Murhatun avovaimon poika kertoi, että syytetty on ”asehullu, jolle YK-homma on jäänyt jotenkin päälle”. Mies on palvellut mm. ryhmänjohtajana ja vartioaseman päällikkönä Siinailla, Libanonissa ja Namibiassa.³⁸

Toisaalta aineistosta käy myös ilmi psyykkistä toimintakykyä yksiselitteisesti vahvistaneita tekijöitä. Rauhanturvaajia on ilahduttanut mahdollisuus tutustua muunmaalaisiin sotilaisiin (sekä toisiin rauhanturvaajiin että toimialueen muihin sotilaisiin) kuin myös elää keskellä eksoottista luontoa. Niin ikään usko siihen, että omalla toiminnallaan voi auttaa paikallisia ihmisiä, on myös auttanut rauhanturvaajia selviämään vaikeidenkin olojen keskellä. Näistä edellä mainituista tekijöistä rauhanturvaajayhteisöltä saadun sosiaalisen tuen merkitys hahmottuu myös Nita Magerholmin tutkielmasta. Tutkielmassa todetaan yhteisön tuen olleen rauhanturvaajan psyykeen kannalta ”jopa ratkaisevassa asemassa”. Toisaalta samaisen tutkielman mukaan rauhanturvaajilla on ollut melko kyyninen käsitys mahdollisuuksistaan olla työllään avuksi paikallisille.³⁹

Kun *Sinibaretti*-lehtien kuvauksia rauhanturvaamista tukevista piirteistä taas tarkastellaan yksittäisen rauhanturvaajan osalta rauhanturvaajan osalta arvostettavana pidettyjä (ja todennäköisesti psyykkistä selviytymistä helpottavia) ominaisuuksia ovat aineiston perusteella olleet oma-aloitteisuus, rauhallisuus ja rentous. Kiinnostavana havaintona nimenomaan kyseiset ominaisuudet kytetään toistuvasti erityisesti suomalaisia

³⁷ *Sinibaretti* 6/1998, ”Suezin veteraani Rauno Nuorivuori: Jälkihoitoa olisi tarvittu jo aikoja sitten”.

³⁸ *Sinibaretti* 6/1998, ”Rauhanturvaaja perheineen tarvitsee henkistä tukea. Suomesta puuttuu jälkihoito ainoana Pohjoismaissa”.

³⁹ *Sinibaretti* 3/1986, ”Olin Suezilla”; *Sinibaretti* 4/1988, ”Kenrl Gustav Hägglund Nobelin palkinnon perusteista: Idealismi, rohkeus ja uhrimieli myös suomalaisten vaikuttimina”; Magerholm 2024, 42–43, 69–71, 76–77.

rauhanturvaajia koskeviksi yleistyksiksi, mitkä eivät aineiston valossa kuitenkaan täysin pidä paikkansa⁴⁰:

– Suomalainen sotilas on rauhallinen, hitaasti kiihtyvä ja tilanteen harkitseva eikä heti paikalla avaa tulta tai syyllisty primitiivireaktioihin.⁴¹

3.2 Henkinen toimintakyky

Edellisen alaluvun lopussa mainittu ylevä kuvaus suomalaissotilaasta on, paitsi mielenkiintoinen kontrasti suomalaissotilaiden todelliseen psyykkisten haasteiden kirjoon, myös mielenkiintoinen kiteytys jopa myytinomaisesta suomalaisen rauhanturvaajan omakuvasta, joka on osaltaan vahvistanut rauhanturvaajien henkistä toimintakykyä. Käsitys ammattitaitoisista, arvostetuista ja operaatioalueella pidetyistä rauhanturvaajista on arvatenkin osaltaan vahvistanut rauhanturvaajien omanarvontuntoa ja sitä kautta palvelusmotivaatiota. Toki myös jo edellä mainitsemani sosiaaliset lieveilmiöt baarinujakoineen lienevät niin ikään vaikuttaneet laskevasti rauhanturvaajien henkiseen toimintakykyyn.

Seuraava henkistä (ja toki ympäristöllistä) toimintakykyä kuvaava esimerkki on Martti Jokihaaran matkakertomuksesta Siinailla *Sinibaretti*-lehden numerosta 1/1980:

Tulimme sairaalan eteen ja jouduimme keskelle piiriä, joka aseet tanassa ja pistimet kiinnitettyinä supistui askel askeleelta.

-- Selitimme kaikilla osaamillamme kielillä olevamme suomalaisia YK-sotilaita.

Ei vaikutusta.

Sitten muistin Field Service -autonkuljettajan sanat Kairon sotilasakatemian portilla, jossa vartiomies uhkasi meitä aseella palatessamme Siilasvuon käskyannosta. Ryhdyin huutamaan.

– Dauli polis, Finlandia!

Samalla näytin hihamerkkiäni.

Uhkaavat eleet loppuivat välittömästi. Väki aloitti riemun kiljunnan ja kävi jälleen suutelemaan meitä.⁴²

⁴⁰ *Sinibaretti* 3/1996, ”Merkkipäiviä”; *Sinibaretti* 4/1998, ”Sauna lähti”.

⁴¹ *Sinibaretti* 4/1998, ”Kenrl Gustav Hägglund Nobelin palkinnon perusteista: Idealismi, rohkeus ja uhrimieli myös suomalaisten vaikuttimina”.

⁴² *Sinibaretti* 2/1980, ”Rauhantekoa Siinailla, osa 2”.

Sinibaretti-lehti välittää niin 1980- kuin 90-luvulla johdonmukaisesti narratiivia ammattitaitoisista rauhanturvaajista, jotka palvelevat rauhan asiaa ilman muita tarkoituksia. He ovat työllään tehneet Suomesta ”rauhanturvaamisen suurvallan”, joka on tunnettu ja yleisesti arvostettu toimija kansainvälisellä toimintakentällä, ja jonka tekemä työ maailmanrauhan eteen on ”ratkaisevan tärkeää”. Puhutaanpa rauhanturvaajista Suomen tärkeimpinä maakuvan lähettiläinäkin.⁴³ Suurimman särön tälle mielikuvalle iskevät 1990-luvun laman myös rauhanturvatoimintaan kohdistuneet leikkaukset, joihin liittyen lehdessä 4/1994 referoidaan everstiluutnantti Tauno Ahosen *Sinibaretti*liiton vuosikokoukselle tuolloin pitämää juhlapuhetta:

– Me emme ole enää rauhanturvaamisen suurvalta, emmekä osallistu enää jokaiseen merkittävään rauhanturvaoperaatioon.⁴⁴

Myytti rauhanturvaamisen suurvallasta kuitenkin palaa jälleen lehden sivuille 1990-luvun loppupuolella⁴⁵. Lama ei myöskään onnistu vaientamaan suorastaan kansallisromanttisiin sfääreihin yltävää mielikuvaa suomalaisesta rauhanturvaajasta:

Suomalaisiin luotetaan. Korkea peruskoulutustasomme ja sotilaskoulutuksemme kansainvälinen arvostus sekä kansalliset luonteenpiirteemme tekevät meistä erityisen sopivia rauhanturvatehtäviin. Perussuomalainen jäyhyytemme muuttuu viileäksi harkinnaksi, verkkaisuus peittäväksi rauhallisuudeksi ja terve epäluulo viisaaksi varovaisuudeksi. Suomalaisten sotilasmaine hyvinä rauhanturvaajina on myös mainosta koulutusjärjestelmällemme.⁴⁶

”Rauhanturvaamisen suurvallan” käsitettä on väitöskirjassaan käsitellyt myös Jukka Pesu, joka tuo esiin tulkintojeni kanssa pääosin yhteneväisiä, mutta yksityiskohtien tasolla hieman eriäviä havaintoja. Pesu esittelee käsitteen erityisesti 1980-luvulla kehittyneenä suomalaisten rauhanturvaajien omakuvana, joka juonsi juurensa etenkin suomalaisten rauhanturvaajien

⁴³ *Sinibaretti* 2/1982, Aulis Laineen kolumni, ”Liiton toiminnan aatteellinen perusta”; *Sinibaretti* 3/1982, tasavallan presidentti Mauno Koiviston tervehdys, ”Tasavallan Presidentin tervehdys ”The Nordic Blue Beret/Sinibaretti”-lehdelle”; *Sinibaretti* 2/1984, Ensio Siilasvuon puhe, ”Puhe Kuopion Sinibarettipäivillä 24.3.1984”; *Sinibaretti* 1/1986, referaatti Suomen Kuvalehden artikkelista 8.10.1985, ”Valvontajoukot Suomen mittavin rauhamarssi”; *Sinibaretti* 4/1986, Ensio Siilasvuon puhe, ”Kenraaliluutnantti Ensio Siilasvuon: Vahva YK Suomen etujen mukainen”; *Sinibaretti* 4/1988, tasavallan presidentti Mauno Koiviston tervehdys, ”Tasavallan presidentin tervehdys YK:n rauhanturvatehtävissä toimiville suomalaisille”; *Sinibaretti* 4/1998, puolustusministeri Ole Norrbackin tervehdys, ”Puolustusministerin tervehdys Sinibaretti-liitolle”; *Sinibaretti* 4/1988, ”Ulkoministeri Sorsa Sinibaretti-lehdelle: Haluan kiittää sinibaretteja”; *Sinibaretti* 3/1998, ”Vastakohtaisuuksien pieni-suuri Lillan: ”Kaikki on mahdollista, mutta mikään ei ole mahdotonta””.

⁴⁴ *Sinibaretti* 4/1994, ”Evl. Tauno Ahonen vetosi Lahdessa yhdistysten vastuuseen jäsenistään. ”Barettiveljeä ei jätetä!””.

⁴⁵ *Sinibaretti* 4/1998, ”Upseerien rekrytointihaluttomuus huolestuttaa. Millä pojasta polvi paranisi?”; *Sinibaretti* 5/1998, ”Suomi – rauhanturvaamisen suurvalta”.

⁴⁶ *Sinibaretti* 4/1994, ”YK-päiväylennyksiä Kurikassa”.

kansainvälisesti tarkasteltuna poikkeuksellisen suuresta lukumäärästä suhteessa maan väkilukuun. Suomalaisten vahva merkitys rauhanturvaoperaatioissa kytkeytyi etenkin perinteiseen rauhanturvaamiseen, jossa rauhanturvaoperaatioilla pyrittiin yhteisymmärryksessä paikallisten osapuolten kanssa eristämään kriisin osapuolet toisistaan ja ylläpitämään siten rauhaa.⁴⁷

Niin sanotun uudenlaisen rauhanturvaamisen⁴⁸ yleistyessä etenkin 1990-luvulla Suomi kuitenkin pienensi rooliaan rauhanturvaamisen näyttämöllä – toki tähän vaikuttivat myös 1990-luvun laman aikaiset rauhanturvaamiseenkin kohdistuneet leikkaukset. Kiinnostavana havaintona Pesu kuitenkin toteaa, etteivät 1990-luvun laman leikkaukset rauhanturvatoimintaan olisi vaikuttaneet suomalaisten käsitykseen itsestään rauhanturvaamisen suurvaltana. Kun näitä havaintoja peilaa omiin tuloksiini, voi Pesun havainnot nähdä pidemmällä aikavälillä aivan oikeellisina, mutta etenkin budjettileikkausten välittömässä läheisyydessä kriittiset sävyt ”rauhanturvaamisen suurvalta” -käsitettä kohtaan vaikuttaisivat nousseen ainakin *Sinibaretti*-lehden diskurssissa esiin ainakin siten, että edellä mainittu suomalaisten omakuva sai kohtalaisen lommon kylkeensä.⁴⁹

Identiteettiin ja tunteisiin vetoavan rauhanturvaajakuvan ohella rauhanturvaajien työn merkitystä korostetaan myös kansallista etua korostavin järkisyin. Tästä esimerkiksi voidaan nostaa *Sinibaretti*-lehden numerossa 5/1998 julkaistu kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenjohtaja Ben Zyskoviczin puheenvuoro:

Suomi on hyötynyt rauhanturvatoiminnasta monella tavalla. Rauhanturvatoiminta on vahvistanut vakautta. Tämä on ollut Suomen etu. Rauhanturvatoimintaan osallistuminen on ollut osa Suomen aktiivista ulkopoliitiikkaa. Suomi on vahvistanut asemaansa maailmanpolitiikassa. Osallistuminen rauhanturvatoimintaan on myös kansallisen puolustuksemme kehittämisen kannalta ollut perusteltua. Kansainvälisissä operaatioissa olemme voineet oppia muilta sekä soveltaa omaa osaamistamme vaativissa olosuhteissa.⁵⁰

Zyskoviczin puheenvuoro vaikuttaisi olevan hyvinkin tyypillinen kuvaus tavasta, jolla suomalaispoliitikot ovat järkeistäneet rauhanturvaamistoimintaa ja sen kansallisia hyötyjä Suomelle. Vastaavat havainnot nousevat esiin myös Pesun väitöskirjasta, jossa aktiivinen toiminta YK-rauhanturvajoukoissa esitetään eräänä keskeisenä kansainvälisen maakuvan

⁴⁷ Pesu 2020, 14–16.

⁴⁸ Bellamy & Williams 2010, 8.

⁴⁹ Ibid., 57, 526.

⁵⁰ *Sinibaretti* 5/1998, ”Eduskuntaryhmät yksimielisen myönteisiä rauhanturvaamisesta”.

luomisen välineenä. Pesu nostaa esimerkiksi esiin Suomen YK-suurlähettiläs Ralph Enckellin kirjeenvaihtoa diplomaatti Max Jakobsonin kanssa vuonna 1961, jossa Enckell esittää Suomen tavoitteena tuoda itseään esiin YK:ssa ”vakavana, vastuuntuntoisena ja ennakkoluulottomana maana mukana maailman rakentamisessa”. Rauhanturvatoiminta näyttäytyikin Pesulle eräänä Suomen valtiojohdon työkaluna ankkuroida maa länsieurooppalaiseen viiteryhmään Pohjoismaiden kautta. Se oli myös Suomelle keino asemoitua kylmän sodan aikana kansainvälispoliittisesti siten, että maan ulkopoliittikka pystyi säilyttämään Neuvostoliiton hyväksynnän. Rauhanturvaaminen kylmän sodan aikana näyttäytyikin Pesulle, ei ensisijaisesti maailmanparantamisena, vaan ”valtiollisena utilitarismina”. Kuten Pesu johtopäätösluvussa toteaa⁵¹:

– Suomen kylmän sodan ajan ulko- ja turvallisuuspolitiikassa Suomen etu oli aina etusijalla, mutta jos samalla voitiin ajaa rauhaa ja puolustaa ihmisoikeuksia, niin aina vain parempi.⁵²

Suomalaisen rauhanturvaajan identiteetin ohella lehden sivuilla sivutaan myös YK:n uskottavuusongelmia kansainvälisten kiistatilanteiden ratkaisijana. Suurimpana YK:n uskottavuuteen liittyvänä koetinkivenä on pidetty sen valtuuttamille rauhanturvaoperaatioille tavanomaista tasapainoilua riittävän voimankäytön suhteen.⁵³ Voimankäytön suhteen kenties keskeisimpänä dilemmana on ollut se, kuinka yhdistää sen perinteinen ihanne mahdollisimman pienestä voimankäytöstä ajan myötä vaikeutuneisiin toimintaympäristöihin.

Sinibaretti-lehdestä välittyvä pääsääntöisesti eettisesti ylevänakin maalattu kuva rauhanturvaamisen henkisestä merkityksellisyydestä muodostaakin kiinnostavan kontrastin, kun sitä tarkastelee esimerkiksi suhteessa Nita Magerholmin vastaavan ajanjakson kokemuksi (1980–90-luvut) tarkastelemaan. Magerholmin haastateltavat suhtautuvat rauhanturvaamisen vaikutuksiin operaatioalueella suhteellisen kyynisesti: esiin nousee esimerkiksi pohdintaa siitä, ”tulisiko maailma yhtään huonommaksi, jos osapuolten annettaisiin tappaa toinen toisensa”. Toisaalta Magerholmin haastattelemat rauhanturvaajat vaikuttavat haluavan uskoa siihen, että heidän työllään operaatioalueella on ollut kuitenkin jotain vaikutusta, ja eräs haastateltavista kuvaakin toimineensa esimerkiksi Pohjois-

⁵¹ Pesu 2020, 254, 262–264, 528–529, 539.

⁵² *Ibid.*, 528.

⁵³ *Sinibaretti* 4/1982, “Suomen Sinibarettiliitto ry:n syyskokouksen julkilausuma 13.11.1982”; *Sinibaretti* 5/1998, ”Eversti Paavo Kiljunen, puolustusministeriö. Rauhanturvaamistoiminnan tulevaisuus”.

Makedonian vuosina 1995–99 toiminnassa olleessa UNPREDEP-operaatiossa “ihan hyvällä asialla”.⁵⁴

YK-operaatiot saavat kuitenkin kritiikkiä esimerkiksi koetusta tehottomuudesta sekä niiden esitetystä taipumuksesta suojella rauhanturvaajien turvallisuutta paikallisten turvaamisen kustannuksella. Myös Ville Kivimäen mukaan sekä sotilaiden palvelusmotivaatio että myös psyykinen selviytyminen on rakentunut pitkälti erinäisten henkisen toimintakyvyn teorian mukaisten uskomusten varaan, jotka voivat liittyä niin yleiseen uskomukseen taistelun oikeutuksesta kuin myös muihin uskomuksiin. Samalla kun taistelun oikeutukseen osuva kritiikki on ollut omiaan heikentämään sotilaiden palvelusmotivaatiota myös talvi- ja jatkosodissa, on usko johonkin korkeampaan voimaan puolestaan auttanut sotilaita selviytymään psyykkisesti erittäin haastavissa olosuhteissa.⁵⁵

Kun suomalaisrauhanturvaajien itsestään rakentamaa, suorastaan ylevää “faiatteri-identiteettiä” peilaa esimerkiksi siihen, kuinka etulinjan suomalaissotilaat rakensivat Kivimäen mukaan talvi- ja jatkosodan aikana omaa, sankaruuteen ja tietynasteiseen ylempiarvoisuuteen perustuvaa “todellisen” rintamamiehen identiteettiä erotuksena “kotirintamasankareista”.⁵⁶

⁵⁴ Magerholm 2024, 69.

⁵⁵ Ibid., 70; Kivimäki 2013, 158, 210–211.

⁵⁶ Kivimäki 2013, 215.

4 Rankat työt ja hovit. Elämää ja sen lieveilmiöitä epävarmuuden keskellä

4.1 Käyttäytymyksellinen ja työperäinen toimintakyky

Käyttäytymyksellinen ja työperäinen toimintakyky nivoo alleen aineistosta etenkin aihekokonaisuudet, jotka koskevat operaatiossa koettua stressiä, alkoholinkäyttöä sekä riittävää yöunta. Lisäksi se sisältää havainnot rauhanturvaajien yleisestä ”ammattillisesta pätevydestä”, kun ne sisältävät normatiivisten, rauhanturvaamista arvottavien väitteiden lisäksi myös aitoa kuvailua rauhanturvaajien ammattitaidosta. Niin ikään kategoria sisältää myös operaation huoltoon (taisteluvälineet jne.) liittyvät rauhanturvaamisen edellytyksiä parantavat tekijät silloin, kun ne eivät kuulu johonkin toiseen, mielekkäämpään TFF-luokkaan.

Mainitsemistani pääaihekokonaisuuksista ensimmäinen, stressi, voi olla hyvin monimuotoista ja liittyä joko palvelustehtävien suorittamiseen, yleiseen elämään toimialueella tai huoleen omasta perheestä ja ystävistä. Se on tunnistettu osa rauhanturvaamisen arkea niin TFF:n taustatutkimuksessa kuin myös muussa kansainvälisessä rauhanturvaamistutkimuksessa⁵⁷. Kuten toin jo alaluvussa 2.1 esiin, vaikuttaa rauhanturvaoperaatioiden yleinen toimintaympäristö monella tapaa rauhanturvaajien psyykeeseen. Kiire, arvaamaton ympäristö vihollisjoukkoineen sekä myös muutoinkin haastava ympäristö luo monipuolisen joukon erinäisiä paineita rauhanturvaajille. Näin käy ilmi myös Jukka Pesun väitöskirjasta, jossa viitataan rauhanturvaajien stressaavaan työympäristöön merkittävänä syynä operaationaikaiseen alkoholinkäyttöön⁵⁸. Esimerkkinä stressiä luovasta operaatiotilanteesta voidaan pitää *Sinibaretti* 4/1988 loppuvuodesta uutisoimaa Libanonin UNIFIL-operaation eräällä suomalaisten miehittämällä vartioasemalla tapahtunutta panttivankitapausta:

Valtaajat olivat tunkeutuneet asemalle noin klo 16.00 ja yllättäneet henkilöstön, joka oli tapahtumahetkellä aseman kunnostus- ja huoltotehtävissä. Valtaajat ennättivät estää komentopaikan hälyttämisen aseella uhkaamalla. Valtaajat olivat runsaasti aseistettuja.

-- Valtaajat olivat valvoneet ja vaeltaneet painava aseistus mukana useita päiviä. He näyttivät olevan huumausaineiden vaikutuksen alaisia. Valtaajien käytös ja vaatimukset olivat epäjohdonmukaisia ja arvaamattomia. Valtaajat käyttivät aseitaan uhkailun lisäksi ampumalla rynnäkkökiväärillä aseman sisällä sekä

⁵⁷ Raju 2014, 151–153; Bray et al. 2010, 50–51.

⁵⁸ Pesu 2020, 496.

asemalta poistuvien oman ryhmänsä jäsenten jälkeen. Valtaajat muodostivat todellisen ja välittömän uhkan aseman henkilöstön hengelle ja terveydelle.⁵⁹

Mainitsemani stressi voi liittyä kuitenkin myös sosiaalisiin kysymyksiin. Ne voivat liittyä niin puutteellisiin johtamisjärjestelmän resursseihin, kuten liian vähäiseen upseeriston määrään tai pulaan tietyn sektorin erikoisosajista. Tämänkaltainen tilanne saattaaakin johtaa kriittisen työn kasautumiseen liian vähälle määrälle suorittavaa henkilöstöä, joka on omiaan kuormittamaan ihmisiä työtehtävissä.⁶⁰

Toinen sosiaaliseen stressiin liittyvä tekijä liittyy puolestaan sosiaalisiin ristiriitoihin, joita ilmeni lehden perusteella myös rauhanturvaajayhteisöissä. Eräs keskeinen sosiaalinen ristiriita liittyy vuoteen 1991, kun ensimmäiset naisrauhanturvaajat aloittivat palveluksensa Suomen kansainvälisissä YK-joukoissa. Koska naisten vapaaehtoinen asepalvelus tuli mahdolliseksi vasta vuonna 1995, olivat YK-operaatioihin valitut naiset saaneet armeijan alokaskautta vastaavan reilun kuukauden mittaisen operaatioon valmentavan koulutuksen. Kyseinen järjestely aiheutti erimielisyyksiä ja jopa syrjintääkin YK-joukon sisäisissä dynamiikoissa:

Yleisin naisia vastustava mielipide oli lähinnä tällainen: ”Kyllähän te hommanne hoidatte siinä, missä miehetkin, mutta kun te ette ole käyneet sitä inttiä, ettekä saa siksi tehdä operatiivisia hommia.” Naisethan eivät saaneet alkuun osallistua vartiointiin, partiointiin eivätkä muuhunkaan operatiiviseen. Miehet tulkitsivat asian niin, ettei tätä sallittu varusmiespalveluksen puuttumisen takia.

Naisille keksittiin monenlaista korvaavaa tekemistä, etteivät miespuoliset kollegat vastustaisi naisia vähäisemmän työmäärän vuoksi. Siitä huolimatta usein syyttäkin tapahtunut vieroksunta jatkui tietyissä ympyröissä ja aina armeijaan jollakin tapaa liitettynä.⁶¹

Samaisen havainnon naisrauhanturvaajiin alun alkujaan kohdistuneesta skismasta tekee myös Ville Karppi pro gradu -tutkielmassaan. Syiksi naisrauhanturvaajiin kohdistuneelle kritiikille Karppi mainitsee sitaatissakin mainitun, varusmiespalveluksen puutteesta johtuen vähäisen sotilaskoulutuksen sekä sitä kautta sen, että operaatioihin osallistuvat naisrauhanturvaajat veivät miehiltä huollossa ja tukitehtävissä tapahtuvia työtehtäviä ja puolestaan lisäsivät miesten työmäärää operatiivisissa työtehtävissä. Näin oli siitä huolimatta, että naisrauhanturvaajat muodostivat Karpin mukaan ainoastaan muutaman prosentin 1990-luvun

⁵⁹ *Sinibaretti* 4/1988, ”Puolustusministeriö tiedottaa. Alustava raportti vartioasema 9–47 a:n valtauksesta valmistunut – Yksityiskohtaiset tutkimukset jatkuvat”.

⁶⁰ *Sinibaretti* 1/1992, ”Suomen ensimmäisestä rauhanturvatehtävästä Suezilla 35 vuotta”.

⁶¹ *Sinibaretti* 4/1994, ”YK-naisilla puheenvuoro: Mukaan armeijan harmaisiin”.

alussa palvelleista rauhanturvaajista. Oman osansa kielteisestä kommentoinnista sai myös naisrauhanturvaajien miehiä parempina pidetyt majoitusjärjestelyt.⁶²

Sosiaaliset stressitekijät ilmenevät myös rauhanturvaajien kesken tapahtuneen kiusaamisen (armeijaslangissa simputtamisen) kautta, johon liittyviä ilmiöitä Karppi niin ikään käsittelee. Karpin havainnoissa kiusaaminen kohdistuu etenkin operaatioon vasta saapuneisiin ”hiutaleisiin” erinäisten palvelusiältään vanhempien rauhanturvaajien järjestämien jäynien ja muiden ylimääräisten aktiviteettien muodossa. Karppi tosin itse kuvailee erinäisiä uusille tulokkaille järjestettyjä piloja ainakin Kyproksen UNFICYP-operaatiossa ”hyvin kevyiksi, huumorintajuisiksi sekä väliaikaisiksi tai yksittäiseen tapahtumaan liittyviksi”. Kiusaaminen näyttäytyi myös Libanonin UNIFIL-operaatiossa esimerkiksi siten, että joukon epämieluisimmat ja raskaimmat tehtävät annettiin usein sen uusimmille tulokkaille.⁶³

Keskustelu simputtamisesta nousee nopeasti esiin *Sinibaretti*-lehdessä vasta 1990-luvun loppupuoliskolla, ja ainoassa sitä käsittelevässä artikkelissa (mielipidekirjoitus) Pertti Jokela kertoo kokemuksistaan mm. Kyproksen UNFICYP- ja Golanin UNDOF-operaatioissa tapahtuneesta simputuksesta:

On suorastaan ihme, ettei kukaan ole saanut vakavia vammoja mm. niistä epämääräisistä mauste- ja malarialääkejuomista, joita hiutaleet [palveluksen aloittaneet rauhanturvaajat] pakotettiin juomaan. Juomat taisivat kaiken lisäksi kuitenkin olla lievemmästä päästä hiutaleen kokemusten sarjassa. Irvailun ja henkisen painostuksen vaikutusta ja merkitystä ei ole kukaan tutkinut mutta ei sitä silti pidä hyväksyä osaksi jääkärin kohtaloa.⁶⁴

Osa stressistä ilmeni myös niin perheeseen ja ystäviin kuin myös taloudellisiin kysymyksiin liittyvänä stressinä, joka tukee niin TFF:n ympärille rakentuvasta kuin muustakin kansainvälisestä tutkimuksesta löytyviä havaintoja⁶⁵. Eräs *Sinibaretti*liiton pitkäaikainen tavoite 1980–90-luvuilla on rauhanturvaajien työsuhteturvan parantaminen siten, että myös yksityisellä sektorilla työskentelevillä rauhanturvaajilla olisi lakisääteinen oikeus palata työpaikkaansa komennuksen päätyttyä. Lopulta, lähes kahden vuosikymmenen lobbauksen jälkeen, oikeus palata rauhanturvapalvelusta edeltävään työpaikkaan kirjattiin osaksi Suomen lainsäädäntöä. Perheeseen (ja talouteen) liittyvä stressi heijastuu myös puolustusvoimien

⁶² Karppi 2024, 65–66.

⁶³ *Ibid.*, 41–45.

⁶⁴ *Sinibaretti* 1/1998, mp, Pertti Jokela.

⁶⁵ Raju 2014, 153; Westphal & Woodward 2010, 97–102.

kantahenkilökunnan halukkuuteen palvella rauhanturvaoperaatioissa, joka herättää keskustelua useammassakin *Sinibaretti*-lehden numerossa.⁶⁶

Eräs keskeinen käyttäytymyksellisen ja työperäisen toimintakyvyn alle nivoutuva osa-alue liittyy rauhanturvaajien paikoin runsaaseenkin alkoholinkäyttöön, jota käsiteltiin jo osin alaluvussa 2.1. Eräs esimerkki sotilaiden runsaan alkoholinkäytön vaikutuksesta myös harkintakykyyn liittyy vuoden 1967 ”Kyproksen remonttiin”, jossa päihteiden vaikutus yhdistettynä riitatilanteeseen paikallisten kanssa johti suomalaiselle rauhanturvaamiselle mainehaittaa aiheuttaneeseen eriskummalliseen tapahtumaketjuun⁶⁷:

Miamissa tapahtumakulun laukaisi esiintymään tullut napatanssijat. Joku onneton heitti kaljapullon areenalle. Tanssijat pakeni. Alkoi yleinen kaluston ”kasaaminen”.

Myöhemmin otetuista valokuvista ilmenee, että pöydät ja tuolit ja muu kalusto kasattiin pinoihin. Orkesteri pakeni. Rytäkässä rikkoontui muutama rumpu ja rumpetti.

Kun Miami oli käsitelty, jatkettiin Ambassadoriin. Sama toistui Ambassadorissa. YK-miehet parveilivat kadulla. Kreikkalaiset nuorukaiset eivät suinkaan katselleet asiaa sivusta. Syntyi tappelunujakoita. Aseina käytettiin läheisen uudisrakennuksen parruja ja rautaesineitäkin. Vammoja tuli puolin ja toisin. Onneksi ei kovin vakavia. Hulina oli siis melkoinen, koska paikalla oli satoja ihmisiä. Copacabanon omistaja ehti lukita ovet.⁶⁸

Alkoholin käyttö rauhanturvaoperaatioissa näyttäytyy *Sinibaretti*-lehdessä lähinnä kahden narratiivin kautta. Yhtäältä lehti kyllä tuo esiin alkoholin vaikutuksen alla tapahtuneita vahinkoja ja väärinkäytöksiä, mutta toisaalta se tuo alkoholin käyttöä paikoin esiin myös ironiseen sävyyn. Tästä osuva esimerkki on *Sinibaretin* numerossa 1/1990 julkaisema, alun perin Namibian UNTAG-operaatioon osallistuneiden suomalaisten Namibala-lehden 5/1989-numerossa julkaistu artikkeli:

Viitosen miehet eivät ole enää pataljoonan litrahuulia. Neparasta saadun tiedon mukaan melkein kaikki viitosen käiväret ovat alkaneet juosta ja kuntoilla hullun lailla. Lokakuun kuukausikatsauksen alkoholitilastot tukevat tietoa. 5.JK juo kaljaa nyt vähiten kaikista komppanioista. Edellisessä Namibalassa julkaistussa kaljankulutusvertailussa viitonen oli vielä selvä ykkönen.⁶⁹

⁶⁶ *Sinibaretti* 4/1998, ”Laki työsuhteturvasta: Rauhanturvaaja ei saa sanoa irti”; *Sinibaretti* 2/1998, ”Upseerien rekrytointihaluttomuus huolestuttaa Ensio Siilasvuota”.

⁶⁷ Pesu 2020, 270–276.

⁶⁸ *Sinibaretti* 2/1994, ””Totuus Kyproksen remontista””.

⁶⁹ *Sinibaretti* 1/1990, ”Litrahuulista on tullut kilometrivarpaita”.

Käyttäytymyksellinen ja työperäinen toimintakyky sisältää myös useita pienemmän luokan toimintakyvyn elementtejä, joihin lukeutuvat muun muassa riittävä yöunen saanti sekä sotilasyhteisön yleinen ilmapiiri esimerkiksi mielenterveysongelmiin avun hakemisen suhteen. Levoton toimintaympäristö ei aina tarjonnut parhaita mahdollisia edellytyksiä sotilaan riittävällä palautumiselle, millä on osaltaan myös vaikutuksia sotilaan psyykkiseen ja fyysiseen jaksamiseen.⁷⁰

Puolestaan mielenterveysongelmista käyty keskustelu välittyy ainakin *Sinibaretti*-lehdessä siten, että vaikeidenkin kokemusten esitetään olevan käsiteltävissä lähinnä saunakeskustelujen lomassa ammattiavun piiriin hakeutumisen asemasta. Kyseistä tulkintaa voi nähdäkseni pitää rauhanturvaajien mielenterveysongelmia vähättelevänä. Vastaavanlaisia havaintoja rauhanturvaajien mielenterveysongelmien vähättelystä tai suoranaisesta piilottelusta löytyy niin Nita Magerholmin pro gradu -tutkielmasta kuin Jukka Pesun väitöskirjasta. Mielenterveysongelmiin liittyvän avun vastaanottaminen nähtiin Magerholmin mukaan usein rauhanturvaajan psyykkisen heikkouden merkinä, mikä saattoi heidän pääsytynsä tuleviin rauhanturvaoperaatioihin. Hieman vastaavaan henkeen Pesun väitöskirjasta käy esiin, että monet mielenterveysongelmista johtuneet itsemurhatapaukset kätkettiin raportoinneissa ja uutisissa erinäisten muiden käsitteiden alle. Tällaisia käsitteitä ovat muun muassa ”vaikeista ja oudoista palvelusolosuhteista johtuvat erilaiset onnettomuudet, erityisesti liikenneonnettomuudet, ja sairaudet”, yleisesti ottaen ”onnettomuudet” tai ”muut syyt”. Pesu myös havaitsee, että rauhanturvaajien kuolinsyyt puuttuvat myös rauhanturvajoukkojen sisäisistä kuolinsyiden tutkintapöytäkirjoista, joissa niiden periaatteessa pitäisi olla kirjattuina.⁷¹

Vastaavasti niin Jukka Pesu kuin Ville Karppi katsovat, että rauhanturvaajakomppanioiden virallinen suhtautuminen alkoholikäyttöön oli varsinkin 1960- ja 70-luvuilla hyvinkin sallivaa. Karppi kuvaa sammumiseen johtavan alkoholikäytön Kyproksen UNFICYP-operaatiossa johtaneen tuohon aikaan käytännössä lähinnä siihen, että sammunut rauhanturvaaja on kannettu punkkaansa nukkumaan. Joskus sammuneen rauhanturvaajan mahdolliset seuraavan päivän vartiovelvollisuudet on jopa vähin äänin siirretty rauhanturvaajatoverin vastuulle. Pesu puolestaan tuo esiin vastaavan näkökulman puolustusministeriön viralliseen suhtautumiseen operaatioissa tapahtuvaan

⁷⁰ Sinibaretti 1/1984, ”Kokemuksia Siinailta Yom Kippursodan alkaessa”.

⁷¹ Sinibaretti 4/1994, Vesa Yrjölän kolumni, ”Palautuminen kriisin jälkeen”; Magerholm 2024, 40–41; Pesu 2020, 493–494.

alkoholinkäyttöön. Hänen mukaansa ministeriön asiakirjoista välittyy kuva, jossa ministeriö suhtautuu alkoholinkäyttöön luonnollisena tapana viettää aikaa erityisesti ”etelässä”. Tosin lähestyttäessä vuosituhanen vaihdetta sekä virallinen että epävirallinen suhtautuminen rauhanturvaajien alkoholinkäyttöön on hänen nähdäkseen kiristynyt. Sekä omat havaintoni, mutta myös Karpin tekemät huomiot, kuitenkin antaisivat osviittaa, ettei alkoholikulttuuri välttämättä täysin siistiytynyt ainakaan 1990-luvun alkupuoleen mennessä (ks. myös alaluku 4.2).⁷²

4.2 Sosiaalinen toimintakyky

Sinibaretti-lehdessä ilmenevät sosiaalisen toimintakyvyn elementit ovat moninaisia: niihin sisältyy keskustelu rauhanturvaajien yhteishengestä mahdollisine kiusaamistapauksineen ja erimielisyyksineen, rauhanturvaorganisaatioiden (usein YK-joukkojen) sisäinen viestintä ja johtajuus kuin myös erinäiset tavat viettää vapaa-aikaakin. Kategoriaan lukeutuvat myös rauhanturvaajan perheeseensä ja ystäviinsä, kuin myös esimerkiksi taloudelliset huolet, jotka näyttäytyivät muun muassa vuosikymmeniä jatkuneen rauhanturvaajan työsuhdeturva- ja palkkauskeskustelun muodossa. Lisäksi eräs sosiaaliseen toimintakykyyn liittyvä kiinnostava yksityiskohta liittyy rauhanturvaajayhteisöjen sosiaalisiin normeihin, joiden olemassaoloa korostaa merkittävänä murroskohtana ensimmäisten naisten saapuminen rauhanturvajoukkoihin vuonna 1991.

Yleisesti ottaen rauhanturvaajien yhteishenkeä voidaan pitää varsin hyvänä, esiintyyppä *Sinibaretti*-lehden 1/1988 pääkirjoituksessakin maininta siitä, että ”YK-miehen arvo ei ole missään niin korkealla kuin Kykko-Campin messissä”. Mainitsemaani hyvää yhteishenkeä tuovat esiin muun muassa lehdessä toistuvasti ilmestyneet artikkelit erinäisten operaatioiden ja rotaatioiden veteraanien hyvähenkisinä esitetyistä yhteistapaamisista kuin myös monet kuvaukset rauhanturvaoperaatioista. Esimerkiksi *Sinibaretti*-lehdessä 3/1996 julkaistussa artikkelissa kerrotaan silloisen Sinibarettiliiton varapuheenjohtaja Erkki Rannanpään ja liiton hallituksen jäsen Raimo Aukealan vierailusta Libanonin UNIFIL-rauhanturvaoperaation suomalaistukikohtaan. Kyseisessä artikkelissa suomalaisjoukon yhteishenkeä kuvaillaan

⁷² Karppi 2024, 51–54; Pesu 2020, 498.

”todella mahtavaksi”, ja yllyttään toteamaan ”todellisen rauhanturvahengen vallitsevan yhä ainakin Libanonin rauhanturvajoukossa”.⁷³

Yleisesti hyvänä pidetty ryhmähenki näyttäytyy myös Nita Magerholmin pro gradu -tutkielmassa. Ryhmähengen esitetään tukeneen operaationaikaista psyykkistä jaksamista (ks. alaluku 3.1), mutta tutkielma antaa myös huomiota toverihengen poikkeuksellisenakin pidetylle jatkuvuudelle ainakin sen tutkimushaastateltavien joukossa. Käytännön esimerkkinä Magerholm toteaa neljän haastattelemansa rauhanturvaajan olleen rauhanturvaamispalveluksensa jälkeen jo yli 20 vuotta jäsenenä samassa moottoripyöräkerhossa. Tämän Magerholm näkee esimerkkinä rauhanturvaajien poikkeuksellisesta ryhmäkiinteydestä. Ryhmäkiinteyttä näyttäytyy myös Ville Karpin rauhanturvaamisen kokemuksesta käsittelevässä pro gradussa muun muassa siten, että Karppi tulkitsee rauhanturvaajille kehittyneen omaleimaisen rauhanturvaajaslangin ja -kulttuurin heijastelevan yhteisön jaettuina arvoja, näkemyksiä, tunteita ja kokemuksia. Nämä puolestaan ovat nähdäkseni osoituksia ryhmäkiinteydestä. Huomionarvoisesti myös talvi- ja jatkosotia tutkinut Ville Kivimäki korostaa sotilasslangin merkitystä niin yhteisön sisäisenä lujittajana kuin myös erottajana suhteessa muihin. Hän on myös esittänyt sotilasslanginkin osaltaan vahvistaman ryhmäkiinteyden (hänen sanoittamanaan ”rintamatoveruuden”) vaikuttaneen merkittävästi rintamasotilaiden kestokykyyn. Myös kansainvälinen sotilaspsykologinen tutkimus tukee ryhmäkiinteyden vaikutusta sotilaan toimintakykyyn niin TFF:n teorialtutkimuksen piirissä kuin sen ulkopuolellakin.⁷⁴

Toisaalta ryhmähengen vastapainona esiin nousee myös sosiaalisten yhteisöjen tyypillisiä varjopuolia eli riitatilanteita ja kiusaamista (armeijaslangissa simputtamista). Aineiston valossa kiistelyn aiheet liittyivät usein joko yleiseen väsymys- ja stressitilaan tai romanttishenkiseen kanssakäymiseen, joista jälkimmäinen ilmenee seuraavassa sitaatissa suomalaisrauhanturvaajien ja puolalaisten naispuolisten sotilassairaanhoitajien välisenä⁷⁵:

Toimin uimaosaston vanhimpana ja annoin käskyn, ettei saa mennä turhan lähelle. Eiväthän pojat malttaneet noudattaa käskyä, arvaahan sen. Puolalaiset sotilaat katselivat totisina. Yhäti rohkeammat poikamme kisailivat hoitajien kanssa ja

⁷³ *Sinibaretti* 3/1984, ”Kansanedustaja Timo Roos’in eduskunta-aloite. Eduskunnalle”; *Sinibaretti* 1/1988, pk, Hannu Nyman; *Sinibaretti* 4/1994, ”Rakentajapataljoonan käivärit Jyväskylässä”; *Sinibaretti* 3/1996, ”Libanonissa perinteet kunnossa”; *Sinibaretti* 1/1998, ”YSKP 7–8 kutsuu”.

⁷⁴ Magerholm 2024, 42–43; Karppi 2024, 57; Kivimäki 2013, 158–159, 221; Thomassen et al. 2015, 560–566; Coulter et al. 2010, 88–96.

⁷⁵ *Sinibaretti* 3/1988, ”Uintia Punaisessa meressä”; *Sinibaretti* 2/1994, kirja-arvostelu Heikki Luoma: Palkkasoturi, WSOY 1994, ”Lisää tällaista”

leikkivät vesileikkejä. Ilo oli korkealla! Tästä eivät puolalaiset sotilaat pitäneet ja alkoivat käsimerkeillä osoittaa, että siirtykää pois. Kovin kävivät kuumina myös pohjoisten havumetsien sinibarettijääkärit. Pelkäsin, että syntyy riita ja komensin pojat kauemmas. Ilmoitin, että kymmenen minuuttia ja mars auton lavalle.

Paluumatkalla istuin auton hytissä, ja kuulin miten lavalla purnattiin. En ollut kuulevinani. Ajattelin, että leiripaikalla osasto hajaantuu ja tunnelma viilenee.⁷⁶

Edellä mainittu kuvaus ylhäältä päin tulevia käskyjä vastaan hangoittelusta on hyvin vastaavanlainen kuin mitä esimerkiksi Jukka Pesu antaa ymmärtää miehistön ja aliupseeriston reaktioista Kyproksen UNFICYP-operaationjohdon määräämiin rajoituksiin alkoholin anniskelun ja nautiskelun suhteen vuonna 1969. Molemmissa tilanteissa ylhäältä päin tuleva määräys on asetettu ennaltaehkäisemään sosiaalisista syistä tapahtuvan toiminnan – aineistoni tapauksessa romanttisen kanssakäymisen, Pesun kontekstissa alkoholinkäytön – lieveilmiöitä.⁷⁷

Kiusaamista ja simputtamista rauhanturvaoperaatioissa on jo käsitelty pitkälti alaluvussa 4.1 tarkastellun sosiaalisen stressin yhteydessä, mutta eräs sen ilmentymämuoto liittyy niin ikään *Sinibaretti*-lehdessä 4/1994 julkaistuu kuvaukseen Jugoslavian hajoamissotiin ajoittuneessa UNPROFOR-operaatiossa palvelleiden suomalaisten vasta saapuneille rauhanturvaajille järjestettyyn Tetovon ”hiutalemarssiin”. Hiutalemarssija käsittelee pro gradussaan myös Ville Karppi, joka määrittelee sen muutaman viikon alueella oleskelun jälkeen järjestettäväksi usean tunnin kestoiseksi marssiksi täystaisteluvälinevarustuksessa mahdollisella tiilikuormalla, jonka päätteeksi vannotaan ”hiutalevala” tai ”hiutaletunnustus”. Marssin jälkeiseen suoritukseen kuuluu myös hänen mukaansa lämpimän oluen nautiskelu. Nostan seuraavaksi esiin muutaman nähdäkseni osuvan ilmentymän operaatiossa tapahtuneesta lievemmän asteen simputtamisesta. Niistä molemmat ovat peräisin samasta, lehden 4/1994-numerossa julkaistusta Tetovon hiutalemarssista kertovasta lehtiartikkelista⁷⁸:

– Hiutaleet, te ette oikeastaan tiedä mitään. Ette ainakaan rauhanturvaamisesta, saatikka sitten baretin kantamisesta. Täytyy sanoa että vaikka se seula – jolla teidät on Suomesta tänne valittu – on tiukka, niin ei tämä hyvältä näytä: Osa teistä ei tunne edes kelloa...

-- -- ”Ei jumalauta! Taas tauko. Ei tää mikään pursiseura ole!”, kuuluu jostain vanhan vaitterin ääni.⁷⁹

⁷⁶ *Sinibaretti* 3/1988, ”Uintia Punaisessa meressä”.

⁷⁷ Pesu 2020, 495.

⁷⁸ Karppi 2024, 48–49.

⁷⁹ *Sinibaretti* 4/1994, ”Hiutalemarssi Tetovossa”.

Joissain tilanteissa mainitsemani sosiaaliset lieveilmiöt johtivat myös niin yleiseen rettelöintiin, joka näyttäytyi niin lomilla tapahtuneina sotilaiden välisinä ”hotellitappeluina”, palvelustoverien uhkaamisena ampua-aseella kuin paikallisiinkin kohdistuneena riehumisena ja vahingontekona (ks. alaluvussa 4.1 sivuttu ”Kyproksen remontti”) kuin myös esimerkiksi kavalluksina ja muina palvelusrikoksina.⁸⁰

Aineistosta nousee myös paikoin esiin kokemukset epäselvästä YK-joukkojen sisäisestä viestinnästä ja raskaista hallinnollisista prosesseista. Suomalaiskomppanioiden johtajat puolestaan saavat miehistöltä niin kehuja kuin kritiikkiä osakseen. Siinä missä kehuja tulee muun muassa johtajien ”ryhdikkästä olemuksesta” ja ”asiallisesta suhtautumisesta tapahtumiin”, liittyy johtajiin kohdistuva kritiikki muun muassa epäeettisiin pidettyihin sotilaskäskyihin esimerkiksi rauhanturvaajille vaarallisten kemiallisten aineiden käsittelyn osalta sekä tulkintoihin siitä, että johtajat olisivat hiljaisesti hyväksyneet yksiköissä tapahtuvan kiusaamisen. Johtajat ja sotilaskouluttajat puolestaan kehuvat suomalaismiehistön osalta niin heidän monipuolista siviilikoulutustaansa kuin laadukasta sotilaskoulutustaan muiden maiden rauhanturvajoukoista erottavana vahvuutena.⁸¹

Myös vapaa-ajan vietto on keskeisessä osassa sosiaalisen toimintakyvyn ylläpitämisen osalta. Kuten alaluvussa 3.1 onkin jo mainittu, eräitä keskeisiä vapaa-ajan aktiviteetteja ovat olleet saunominen, alkoholipitoisten juomien nautiskelu, lukeminen ja liikunta⁸². Tämä myös ilmenee *Sinibaretti*-lehdessä 2/1984 julkaistusta Lasse Kortesuon artikkelista, jossa hän muistelee rauhanturvaaja-aikojaan:

Saunan käyttö ja saunominen olivat ja on varmasti edelleen se kaikkein eniten harrastettu vapaa-ajan viettomuoto YK-miesten keskuudessa ja jonka ansiosta suomalaisilla on ollut ja on tullut pysyviä ystävyysuhteita eri kansallisuuksiin kuuluvien miesten kesken, ja nimenomaan niiden kanssa joilla on ollut kunnia päästä suomalaisten vieraaksi saunaan. Useimmat YK-miehet käyvät löylyssä joka päivä. Varsinkin kesähelteellä se puhdisti ihanasti ja virkistävästi. Tapana kun oli kipaista reipas lenkki ennen saunaan menoa. Saunan jälkeen

⁸⁰ *Sinibaretti* 3/1990, ”Neljälle ehdollista Camp Ziouanen messi kavalluksesta”; *Sinibaretti* 2/1994, ”Totuus Kyproksen remontista”; *Sinibaretti* 4/1994, ”Alastoman YK-miehen arvoitus”; *Sinibaretti* 6/1998, ”Suezin veteraani Rauno Nuorivuori: Jälkihoitoa olisi tarvittu jo aikoja sitten”; *Sinibaretti* 6/1998, ”Veljeä ei jätetä”.

⁸¹ *Sinibaretti* 1/1980, ”Rauhantekoa Siinailla, osa 1”; *Sinibaretti* 1/1986, ”Desinfektio YK-joukoissa”; *Sinibaretti* 3/1986, ”Olin Suezilla”; *Sinibaretti* 2/1990, Gustav Hägglundin esitelmä, ”Kenraaliluutnantti Gustav Hägglund Hämeenlinnan liittokokouksessa: Kokemuksia kansainvälisen rauhanturvajoukon johtamisesta”; *Sinibaretti* 4/1996, ”Kenr.maj. Uolevi Anthoni muisteli menneitä Kotkassa. ”Se oli opettavainen seikkailu””; *Sinibaretti* 1/1998, ”Suomalainen osaa käyttää työkaluja”; *Sinibaretti* 1/1998, mp, Pertti Jokela;

⁸² *Sinibaretti* 1/1982, ”Perniöläinen YK-sotilas Jouko Jokinen painottaa: ”Golanillakin on oltava harrastus””; *Sinibaretti* 2/1982, Erkki Siljasen kirje Sinibarettiliitolle, ”Hyvät veljet”; *Sinibaretti* 2/1998, ”Mistä uutuukskirjoja rauhanturvaajille?”; *Sinibaretti* 4/1998, ”In Memoriam”.

jähdyteltäessä maistui jääkaappikylmä olutpullo ihanalta. Idylliä Kykosta ei puuttunut muuta kuin suomalainen järvimaisema.⁸³

Toisaalta sosialidemokraattien kansanedustaja Anna-Liisa Piipari puolestaan esittää *Sinibaretti*-lehdessä 1/1984 julkaistussa UNIFIL-operaation vierailuraportissaan, että rauhanturvaajien vallitsevin vapaa-ajan harrastus olisikin saunomisen sijaan kuntourheilu, josta hän mainitsee esimerkkeinä juoksemisen, painonnoston ja lentopallon pelaamisen. Yhtä kaikki, sekä saunominen että urheilu ovat arvatenkin olleet keskeisiä rauhanturvaajien vapaa-ajanviettomuotoja.⁸⁴

Suhteet perheeseen ja siviilielämän ystäväpiiriin muun muassa näyttäytyvät etenkin taloudellisen stressin muodossa, joka heijastuu keskusteluun rauhanturvaajien työsuhdeturvasta ja palkkatasosta (ks. alaluku 4.1). Keskeisenä huolena työsuhdeturvan osalta on huoli rauhanturvaajien sopeutumisesta operaatioon jälkeiseen siviilielämään. Puolestaan palkkatason osalta keskustelu heijastuu rauhanturvaajien osalta kysymykseen heidän riittävästä ostovoimastaan operaation ja sen koulutusvaiheen aikana. Kantahenkilökunnan osalta palkkatason nosto nähdään puolestaan keinona ratkaista puute operaatioihin vapaaehtoisesti osallistuvista rauhanturvaajista. Rauhanturvaajien palkkataso esiintyy tutkimuskirjallisuudessa kiintoisalla tavalla: siinä missä Pesun mukaan Suomen ensimmäisten rauhanturvaajien palkkataso vuosina 1956–57 Suezilla oli jopa puolitoista kertaa suomalaisten mediaaniansiota korkeampi, välittyi Ville Karpin pro gradusta käsitys vähitellen jälkeen jääneestä palkkatasosta sittemmin 1980- ja 90-luvuilla. Havaintojeni perusteella vähintäänkin keskustelu palkkatasosta oli kyseisinä vuosikymmeninä merkittävää, ja useatkin merkittävät rauhanturvaajapiirien vaikuttajat esittivät huolensa rauhanturvaajien palkan kilpailukykyisyydestä.⁸⁵

Eräs historiantutkimuksellisesti kiinnostava näkökulma rauhanturvaamiseen liittyy rauhanturvaajayhteisöjen sosiaalisiin normeihin, joihin vaikuttavaa mahtuvan sekä jatkumojen että katkoksia. Aineistosta paistaa läpi kautta linjan yleinen, kenties jokseenkin sävyltään alkoholismien vakavuutta vähätteleväkin ymmärrys rauhanturvaajien runsasta alkoholinkäyttöä

⁸³ *Sinibaretti* 2/1984, ”Saunankiukaat työtä vuorotta”.

⁸⁴ *Sinibaretti* 1/1984, ”Anna-Liisa Piiparin raportti Libanonista: Suomalaisille kiitosta rauhanturvatehtävistä”.

⁸⁵ *Sinibaretti* 3/1984, ”Kansanedustaja Timo Roos’in eduskunta-aloite. Eduskunnalle”; *Sinibaretti* 3/1994, ”Pieni kulu, mittaamaton hyöty. Undof ei ole ollut Suomelle taakka”; *Sinibaretti* 3/1996, ”Vesa Yrjölästä eversti”; *Sinibaretti* 1/1998, ”Rekrytointi vaikeaa. Kantahenkilökunnalle YK-tehtävä ei ole taloudellinen ”porkkana””; *Sinibaretti* 2/1998, ”Upseerien rekrytointihaluttomuus huolestuttaa Ensio Siilasvuota”; *Sinibaretti* 4/1998, ”Upseerien rekrytointihaluttomuus huolestuttaa. Millä pojasta polvi paranisi?”; Pesu 2020, 138; Karppi 2024, 24–25.

kohtaan (ks. myös alaluku 4.1), joka ilmenee esimerkiksi *Sinibaretti*-lehdessä 4/1988 julkaistusta kenraali Gustav Hägglundin haastattelusta, jossa hän toteaa:

– Meidän ainoana heikkoutenamme yksilöinä on huono viinapää ja huono kielitaito. Kaikissa muissa suhteissa me sovimme YK-sotilaiksi.⁸⁶

Kun tämän tarkastelun esimerkiksi alkoholinkäyttöön suhtautumisen osalta ulottaa varhaisempaan historian tutkimukseen kuten Ville Kivimäen tutkimukseen talvi- ja jatkosodan rintamayhteisöjen kokemuksista, voi alkoholinkäytön sekä siihen liittyvän rettelöinnin hyväksymistä pitää suhteellisen pitkäaikaisena suomalaisen sotilasyhteisön normina. Tämän ilmeisen pitkäaikaisenkin normin muutoksesta liikkuukin *Sinibaretti*-lehdessä oikeastaan kaksi eri narratiivia. Yhtäältä muun muassa Sinibarettiliiton puheenjohtaja Vesa Yrjölä esittää lehden numerossa 4/1996 julkaistussa kolumnissaan alkoholinkäytön lähestulkoon eräänlaisena kiinteänä osana suomalaisen rauhanturvaajan identiteettiä⁸⁷:

Hyvin varovasti on muisteltu niitä asioita jotka ovat kuuluneet aina suomalaisille, palvelivat ne he missä tahansa. Tarkoitan naisasioita ja alkoholin käyttöä. Kuunneltuani näitä tarinoita, olen voinut todeta, että ei pojasta (tai nykyisin myös tytöstä) polvi olen muuttunut huonompaan tai parempaan suuntaan, tilanne on ennallaan.⁸⁸

Toisaalta Sinibarettiliiton lakimies Raimo Nevasuo luonnehtii *Sinibaretti*-lehden numerossa 2/1994 julkaistussa ns. ”Kyproksen remonttia” koskevassa artikkelissaan rauhanturvaajien alkoholiongelmien vähentyneen ajan myötä, verratessaan 1990-luvun suomalaisten rauhanturvaajien alkoholinkäyttöä Kyproksen UNFICYP-operaation alkoholinkäyttöön 1960-luvun lopulla:

– Nykyinen rauhanturvahenkilöstö on kielitaitoisempaa ja hoitaa viina- ja naisasiansa toisin tavoin. Pienempiä yritelmiä sen sijaan lienee aina silloin tällöin tapahtunut, mutta se onkin toinen juttu.

Narratiivien välinen ristiriita onkin erityisen kiinnostava, varsinkin kun ottaa huomioon sekä Vesa Yrjölän että Raimo Nevasuon keskeisen aseman Sinibarettiliitossa. Kun tarkastelee, kuinka *Sinibaretti*-lehti on kuvannut 1990-luvulla rauhanturvaajien alkoholinkäyttöä esim. edellä mainitun Tetovon ”hiutalemarssin” osalta (ks. alaluku 3.1), on suhteellisen

⁸⁶ *Sinibaretti* 4/1988, ”Kenrli Gustav Hägglund Nobelin palkinnon perusteista: Idealismi, rohkeus ja uhrimieli myös suomalaisten vaikuttimina”.

⁸⁷ Kivimäki 2013, 222.

⁸⁸ *Sinibaretti* 4/1996, Vesa Yrjölän kolumni, ”Ne ensimmäiset”.

silmiinpistävää, että alkoholinkäyttöön kannustava sosiaalinen paine on ollut hyvinkin vahvaa vielä 1990-luvun puolellakin.⁸⁹

Vaikka rauhanturvaajien alkoholikulttuurista hahmottuukin eräänlainen historiallinen jatkumo, löytyy rauhanturvaajapiirien toimintakulttuurin muista elementeistä myös eräitä katkoksia. Kenties keskeisin katkos liittyy ensimmäisten naisrauhanturvaajien liittymiseen YK-operaatioihin vuonna 1991. Myös Ville Karppi hahmottaa naisrauhanturvaajien aloittamisen pro gradussaan eräänlaisena rauhanturvaamiskulttuurin historiallisena katkoskohtana, esittäen, että se olisi maltillistanut ja rauhoittanut rauhanturvaajien toimintakulttuuria yleisesti ja myös alkoholinkäytön osalta⁹⁰. Tähän liittyen lehden numerossa 1/1992 julkaistaankin mielenkiintoinen kuvaus naisten vaikutuksesta operaatioissa palvelleiden miesten toimintakulttuuriin, asiayhteydessä lähinnä yleisen sotilaallisen kurin ja ”särmyyden” sekä hygienian tason osalta:

– Mutta kyllä naiset vaikuttivat monella tavoin positiivisesti miehiin, majuri [Pentti] Korhonen sanoo.

– Silitysraudat suihkivat kun housuja prässättiin, parrat poistuivat leukaperistä, tukat lyhenivät ja kampoja käytettiin. Kaiken kaikkiaan hyvä asia, mutta kyllä siinä vielä kehittämistä riittää.⁹¹

Olen havaitsevinani hieman vastaavaa muutosta myös *Sinibaretti*-lehden julkaisupolitiikan osalta. Siinä missä vielä lehden numerossa 3/1986 julkaistaan ”ruoka maistui jo paremmin miespuolisista tarjoilijoista huolimatta” [sic] -tason kommentteja ja vuoden 1988 lehdessä kiinnitetään erityistä huomiota operaatioalueella sairaanhoitajana töissä olevien naisten ulkonäköön, loistavat etenkin mainitsemani tarjoilijakommentin kaltaiset kommentit vuoden 1991 jälkeen poissaolollaan. Kuin vastakohtana edellä mainitun kaltaisille kommentteille tuona ajanjaksona lehdessä päätään nostaa keskustelu erinäisistä naisrauhanturvaajien asemaan liittyvistä epäkohdista esimerkiksi heihin kohdistuneen syrjinnän sekä erityisesti vuosina 1991–1995 lainsäädännöstä puuttuneen naisten vapaaehtoisen asepalveluksen takia myös heikkojen ylenemismahdollisuuksien suhteen. Muutoksesta tekee nähdäkseni erityisen silmiinpistävän se, että Ville Kivimäen tutkimuksista päätellen suomalaisen, perinteisesti hyvin miesvaltaisen sotilasyhteisön asenneilmapiiri suhteessa naisiin vaikuttaisi muodostavan ainakin talvi- ja jatkosodan rintamayhteisöihin yltävän jatkumon. Kivimäen mukaan tuolloin

⁸⁹ *Sinibaretti* 4/1994, ”Hiutalemarssi Tetovossa”.

⁹⁰ Karppi 2024, 67.

⁹¹ *Sinibaretti* 1/1992, ”Naisrauhanturvaajien aikakausi alkoi”.

kenties yleisin rintamamiehiä yhdistänyt keskustelunaihe olivat erilaiset, joskus keksitytkin kertomukset sotilaiden erinäisistä naisseikkailuista. Tähän toimintakulttuurisesti pitkään linjaan suhteutettuna ainakin *Sinibaretti*-lehden valossa nopeastikin tapahtunut muutos rauhanturvaajien julkisessa keskustelussa on luonteeltaan hyvin kiinnostava ilmiö.⁹²

Havainnot vaikuttaisivatkin suhteellisen samansuuntaisilta Ville Karpin tutkielman kanssa, joka myös havaitsee tutkielmassaan muutoksia rauhanturvaajayhteisöjen naisiin kohdistuvissa asenteissa, vaikkakin hän korostaa, ettei osa miesrauhanturvaajista hyväksynyt naisrauhanturvaajia vielä 2000-luvullakaan. Hän myös korostaa suhteellisista parannuksistaan huolimatta 1990-luvulla naisrauhanturvaajista käydyin keskustelun epäasiallisuutta 2020-lukuun. Pidän tutkielmani kontekstissa 1990-luvun vertailua 2020-lukuun hieman historiallisena anakronismina, joten jätän sen arvioinnin suosiolla myöhemmälle tutkimukselle. Ollakseen relevantti ja tehdäkseen oikeutta aikalaisilleen, kyseisen vertailun pitäisi nähdäkseni ottaa huomioon myös asteittaiset muutokset 2000- ja 2010-luvuilla. Keskusteltaessa naisrauhanturvaajien asemasta 1990-luvulla, saa osansa *Sinibaretti*-lehden palstatilasta myös kritiikki naisiin kohdistuvalle epäasialliselle kommentoinnille⁹³:

Suomalaisia naisia on palvellut rauhanturvatehtävissä joulukuusta 1991 lähtien. Sinibarettiveljillä Suomessa on ollut aikaa tottua heihin, epäillä, yllättyä ja tarkistaa asenteitaan. Näin ei välttämättä ole muiden tahojen suhteen.

”Yksilläkin messuilla osastollemme tuli joukko keski-ikäisiä miehiä, joista yksi tokaisi muiden nyökytellessä, että ’ovat sinibaretitkin saaneet koristeita’. Monien mielissä me olemme pelkkiä kahvinkeitäjiä ja munkinjakajia.”

”Lienee vaikea mieltää, mutta uskon, että jokainen sinibarettisisko pystyy antamaan maanpuolustustyölle sen, minkä kymmeniä vuosia sitten varusmiespalveluksen suorittanut mieskin. Jokaisella meistä on rautainen oman alansa tuntemus ja toisaalta minun YK-palvelukseni on yhtä arvokas kuin kenen tahansa miehenkin. On sulaa hulluutta, jos tätä kokemusta ei hyödynnetä.”⁹⁴

Rauhanturvaajapiirien toimintakulttuurin muutos 1980–90-luvuilla onkin mielestäni mielenkiintoinen ilmiö, jossa on nähdäkseni niin jatkumoinen kuin katkoksineen jäljellä paljonkin puntaroitavaa myös tulevalle historiantutkimukselle. Kuten moni muunkin ilmiön muutos menneisyydessä, ei vuosikymmenten mittaan tapahtuva toimintakulttuurin

⁹² *Sinibaretti* 3/1986, “Olin Suezilla”; *Sinibaretti* 3/1988, “Uintia Punaisessa meressä”; *Sinibaretti* 4/1994, ”YK-naisilla puheenvuoro: Mukaan armeijan harmaisiin”; Kivimäki 2013, 224–226.

⁹³ Karppi 2024, 64–68.

⁹⁴ *Sinibaretti* 1/1998, ”Sinibarettin naisilla on paljon annettavaa paikalliselle maanpuolustukselle. ”Naisjaostot vievät hakotielle””.

historiallinen muutoskaan väistämättä tapahdu samalla nopeudella sen jokaisella osa-alueella, vaan toimintakulttuuri voi myös muuttua pala kerrallaan.

5 Sairaalareissuja, kohtaamisia paikallisten kanssa ja marsseja hiekkamyrskyn keskellä

5.1 Lääketieteellinen toimintakyky

Lääketieteellinen toimintakyky käsittää alleen toimintakyvyn tekijät, jotka liittyvät useimmiten sairauksiin ja muihin fyysisen terveyden kysymyksiin. Ne kytkeytyvät usein ympäristöön liittyviin tekijöihin sekä tartuntapohjaisten sairauksien kuin myös vihamielisen ympäristön aiheuttamien loukkaantumisten ja tapaturmien (esim. ampumahaavat) osalta. Niin ikään erinäisille terveyttä vahingoittaville kemikaaleille altistuminen on osa kyseistä toimintakyvyn osa-aluetta. Lääketieteellinen toimintakyky kattaa myös sääolosuhteiltaan vaativan toimintaympäristön tuottaman henkilökohtaisen hygienian tarpeen.

Sinibaretti-lehden kuvauksien valossa yleisimpiä lääketieteelliseen toimintakykyyn liittyviä tekijöitä ovat haavoittumisten lisäksi erinäiset tartuntataudit sekä yleinen pahoinvointi. Oireet olivat useimmiten flunssan ja pienten kolhujen kaltaisia lieviä sairauksia ja vahinkoja, mutta haastavassa toimintaympäristössä ilmeni myös muunlaisia taudinaiheuttajia. Esimerkkinä tartuntatautien vaikutuksesta operaatioissa *Sinibaretti*-lehdessä 6/1998 julkaistu kuvaus Suezin UNEF II-operaatiosta⁹⁵:

– Punatautiepideemia koetteli koko joukkoa ankarasti. Usealta meni hermot sekaisin, mikä ilmeni raivokohtauksina, runsaansa viinan käyttönä, vatsakipuina...⁹⁶

Tartuntatautien leviämistä usein haastavissa toimintaympäristössä yritettiin ehkäistä aktiivisella saniteettitilojen desinfektiolla, mutta desinfektiovälineistäkin oli paikoin pulaa.⁹⁷ Kotimaasta toimitettujen desinfektioaineiden puutetta yritettiin joskus kompensoida hankkimalla desinfektioaineita erinäisistä lähteistä, joiden alkuperä jäi ainakin miehistölle epäselväksi:

Kotimaasta PLM lähetti vain murto-osan niistä myrkyistä, joita käytimme. UNEF hankki loput – mistä hankki, ja se oli todella myrkyä se.

Kukaan ei kertonut mitä ne kanisterit ja tynnyrit sisälsivät, jotain kyllä luki kyljessä, mutta eipä meillä ollut Puolan, arabian tms. kielen taitajia. Hajun perusteella niitä laimenneltiin ennen käyttöä. Kotimaassa ei käsitetty sitä suurta kulutusta joka siellä oli. Niinpä runsaista tilauksista huolimatta lähetykset olivat

⁹⁵ *Sinibaretti* 5/1998, "Paikalliset hakeutuvat YK-lääkäreiden hoitoon".

⁹⁶ *Sinibaretti* 6/1998, "Suezin veteraani Rauno Nuorivuori: Jälkihoitoa olisi tarvittu jo aikoja sitten".

⁹⁷ *Sinibaretti* 1/1992, "Suomen ensimmäisestä rauhanturvatehtävästä Suezillä 35 vuotta".

minimaalisia. Näin jouduimme käyttämään enenevissä määrin meille tuntemattomia myrkyjä.⁹⁸

Työturvallisuutta vaarantaneet kemikaalit myös aiheuttivat erinäisiä fyysisiä oireita, joiden todetaan aiheuttaneen operaatioissa mm. uneliaisuutta, ihon syyhyämistä ja silmien kirvelyä⁹⁹. Oma työperäinen, rauhanturvaajien terveyteen kohdistunut terveydellinen haittansa liittyi myös esimerkiksi muihin operaation haastaviin olosuhteisiin, kuten esimerkiksi lentokonekuljetuksiin:

Lentokorkeutemme oli ollut 3 200 m ja sotilaskuljetuskoneella, jossa ei ollut ilmanpaineen tasaajaa kuten siviilimatrustajakoneissa on. Lennon aikana ei mitään erikoista juuri havainnut, joskin korvissa tuntui olevan kuin joitain ilmakuplia. Mutta sitten laskun aikana kun ilmakerros maanpintaa lähestyttäessä huomattavasti tiheni se aiheutti voimakkaan pahoinvointikohtauksen ja osittaisen tasapainohäiriön, sekä korvassa tuntui liioittelematta siltä kuin joku olisi tunkenut niistä naskalia sisään. Tästä johtuen jäi minunkin ateriani puoleen kahvikuppiin, joka sekään ei sittemmin pysynyt sisällä.¹⁰⁰

5.2 Ympäristöllinen toimintakyky

Ympäristöllisen toimintakyvyn osalta kenties leimaavin ominaispiirre on ollut yleisesti vihamielinen ja arvaamaton toimintaympäristö, jota leimaa läsnä oleva vihollisuhka. Vihollisuhan läsnäoloa ilmentää esimerkiksi seuraava *Sinibaretti*-lehden 2/1980 suora sitaatti Suezin UNEF II -operaatiosta:

Pihasta poistuminen tiesi välitöntä tulitukseen joutumista. Sen sai Arponen kokea heti alkuun. Yrittäessään radioyhteyttä majuri Manniseen hän siirtyi rakennuksen seinänviertä pihan laidalle, mutta joutui palaamaan salamana takaisin luotikuoron saattelemana. Lähin luodin jälki seinässä oli 5 cm:n etäisyydellä hänen päästään.¹⁰¹

Vaikka onkin nähdäkseni ilmeistä, että tietyissä rauhanturvaamisen yksittäisissä taistelutilanteissa jne. saattaakin olla olemassa selkeästi hahmotettava vihollisjoukko, on monimutkaisemmissa rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaoperaatioissa yhä entistä vaikeampaa hahmottaa taistelun osapuolia. Vaikka ainakin *Sinibaretti*-lehden kuvauksien mukaan voimankäyttö kovenee, saa se myös rinnalleen keskeisenä tekijänä paikallisen väestön kanssa tapahtuvan vuorovaikutuksen. Onnistuneen vuorovaikutuksen korostetaan lisäävän

⁹⁸ *Sinibaretti* 1/1986, ”Desinfektio YK-joukoissa”.

⁹⁹ *Ibid.*

¹⁰⁰ *Sinibaretti* 3/1986, ”Olin Suezilla”.

¹⁰¹ *Sinibaretti* 2/1980, ”Rauhantekoa Siinailla, osa 1”.

paikallisten sympatiaa rauhanturvaajia kohtaan ja olevan siten keskeinen rauhanturvaoperaation onnistumista edistävä tekijä.¹⁰²

Suhde paikallisiin on kuitenkin monimutkainen. Rauhanturvaajien ei aina sallittu liikkua toimialueellaan riittävän vapaasti, että luonteva kanssakäyminen paikallisten kanssa olisi mahdollistunut. Kyseisiä havaintoja tukee osaltaan myös Ville Karpin havainto aiheesta. Karppi tosin mainitsee, että vapaus liikkua operaatioissa vapaa-ajalla riippui kulloisestakin operaatiosta: siinä missä vuonna 1964 käynnistyneessä Kyproksen UNFICYP-operaatioissa liikkuminen oli suhteellisen vapaata, oli esimerkiksi vuonna 1978 alkaneessa Libanonin UNIFIL-operaatioissa liikkuminen jo rajoitetumpaa. Lisäksi paikallisten odotukset rauhanturvaajille eivät aina vastanneet heidän todellista toimivaltaansa¹⁰³:

Kyläläiset huusivat, että meidän pitää ampua [kylän kotieläimiä saalistaneet] gepardit, mutta eihän meillä ole lupa tappaa eläimiä. Otimme kusot päällikköön, joka vahvisti, ettei gepardeja voida ampua. Kyläläiset näyttivät siinä vaiheessa jo suuttuvan.¹⁰⁴

Havaintoni ovat yhteneväisiä niin Ville Karpin kuin Nina Magerholmin kanssa, joiden molempien tutkielmiaan varten tekemistään haastatteluista käy ilmi rauhanturvaajien ajautuminen paikallisten kanssa vuorovaikuttaessaan erinäisiin kulttuurisiin yhteentörmäyksiin. Tämä on käytännössä näyttäytynyt tilanteina, joissa rauhanturvaajien on täytynyt sulkea silmänsä ympäristössä tapahtuneilta epäoikeudenmukaisuuksilta, kuten köyhyydeltä, korruptiolta, miesvaltaisuudelta, nepotismilta sekä naisiin ja lapsiin kohdistuneelta väkivallalta. Tällainen ympäristössä piileviltä ongelmilta silmien sulkeminen vastaa tavallaan osuvasti Ville Kivimäenkin tulkintaan vielä astetta vaativammista oloista talvi- ja jatkosotien rintamilta, joissa hän esittääkin suomalaissotilaiden eräänlaisena henkisenä selviytymiskeinona eräänlaisen suojaavan etäisyyden säilyttämistä suhteessa silmiä päin puskeneeseen väkivaltaan. Magerholmin tutkielmasta käy myös esiin rauhanturvaajien turhautuminen toimivaltuuksiensa puuttumiseen, josta oiva esimerkki on erään haastateltavan kommentti:¹⁰⁵

Et olihan se välillä turhauttavaa... kun eihän meillä ollu niin sanottuu mandaattia tehdä mitään. Et eihän meillä ollu muuta, kun ne tota noin, esimerkiksi ase-

¹⁰² Sinibaretti 3/1982, ”Katanga-dokumentti”; Sinibaretti 2/1988, ”Suomen ensimmäisestä tarkkailutehtävästä 30 vuotta”; Sinibaretti 4/1994, ”Kari Höglund: Rauhanturvaamisen haasteet”; Sinibaretti 3/1996, ”Kenraali Gustav Hägglund: YK:n rooli säilyy rauhanturvaajana”.

¹⁰³ Sinibaretti 3/1996, ”Vesa Yrjölästä eversti”; Karppi 2024, 35–36.

¹⁰⁴ Sinibaretti 1/1990, ”Viitosen nyrkki sai gepardihälytyksen”.

¹⁰⁵ Magerholm 2024, 54, 69; Karppi 2024, 82; Kivimäki 2013, 153.

käyttö. Oma turvallisuus/YK henkilöstö/YK omaisuus, et ne oli ainoot ne millä me saatiin käyttää voimaa. Et ei meil ollu mihinkään muuhun, ei meil ollu muuhun käyttöön voimankäyttö sallittu.¹⁰⁶

Myös monenkirjava, paikoin vaarallinen luonto ja haastavat sää- ja ilmasto-olosuhteet ovat olleet omiaan kasvattamaan rauhanturvaajien operaatioissa kokemaa räsytystä. Sääolosuhteiden osalta vaatavuutta lisäsi ennestään niiden paikoittain voimakaskin vaihtelevuus sekä kolmannen maailman maiden säänkestävyydeltään lähtökohtaisesti heikkotasoinen infrastruktuuri. Heikkotasoinen infrastruktuuri heijastui myös vaihteleviin viestiyhteyksiin, joka oli myös omiaan lisäämään operaatioiden johtamisjärjestelmien kohtaamia haasteita. Sääolosuhteiden lisäksi myös esimerkiksi öisen pimeyden kerrotaan vaikeuttaneen erinäisiä tarkkailu- ja valvontatehtäviä. Vastaavia havaintoja sääolosuhteiden merkityksestä etenkin rauhanturvaajien majoitusolosuhteiden ja pukeutumisen suhteen on tehnyt pro gradu -tutkielmassaan myös Ville Karppi.¹⁰⁷

Seuraava *Sinibaretti*-lehdestä 3/1986 peräisin oleva kuvaus Suezin UNEF II -operaatiosta tiivistää nähdäkseni oivallisesti operaatioalueen haastavien sääolosuhteiden vaikutuksen rauhanturvaajien toimintakykyyn:

Tuuli sillä hetkellä tällä rannikkokaistalla oli lähes myrskyn luontoinen lennättäen karkeata hiekkaa korkealla ilmassa. Kun ilma vielä sattui olemaan erikoisen kylmä, ei tunnelma toisen joukkueen keskuudessa, nähtyään uuden sijoituspaikkansa, ollut kovinkaan korkealla. Komppanian pääosan tulevaan sijoituspaikkaan oli matkaa kuitenkin vielä 80 km:ä kulkien lähes koko pituudeltaan yli erittäin voimakkaasti pölyävän hiekka-aavikon ja olikin tämä osuus lavalla olevien miesten kannalta kuomukankaasta huolimatta erittäin sietämätön tuhkanhienon hiekkapölyn tunkeutuessa joka paikkaan.¹⁰⁸

5.3 Fyysinen ja ravitsemuksellinen toimintakyky

Sekä fyysinen että ravitsemuksellinen toimintakyky ovat, vaikkakin *Sinibaretti*-lehden sisällöissä suhteellisen vähän edustettuja, silti keskeisiä toimintakyvyn osa-alueita, jotka nähdäkseni suhteellisen itsestään selvästikin vaikuttavat operaatioissa suoriutumiseen. Keskeiset osa-alueeseen liittyvät tekijät liittyvät joko rauhanturvaoperaatioille paikoin

¹⁰⁶ Magerholm 2024, 70–71.

¹⁰⁷ *Sinibaretti* 1/1980, ”Rauhantekoa Siinailla, osa 1”; *Sinibaretti* 2/1980, ”Rauhantekoa Siinailla, osa 2”; *Sinibaretti* 2/1986, Pentti Laamasen kolumni, ”Naisia rauhanturvaajiksi?”; *Sinibaretti* 2/1986, ”Sotilastarkkailijana Kashmir’issä”; *Sinibaretti* 3/1986, ”Olin Suezilla”; *Sinibaretti* 2/1998, ”Tulikaste Suezilla”. Terho Ahosen proosaa 25 vuoden takaa”; Karppi 2024, 27–28, 92.

¹⁰⁸ *Sinibaretti* 3/1986, ”Olin Suezilla”.

tunnusomaiseenkin kiireeseen, pitkiin marsseihin haastavissakin maasto-olosuhteissa sekä vähäisillä yönillä selviytymiseen.¹⁰⁹

Ravitsemuksellisen toimintakyvyn ytimen muodostava ruoan taso ja riittävyys ovat arvatenkin kautta aikojen erinäisissä armeijoissa sotilaita puhuttaneita teemoja, onhan ravinnossa kyse kuitenkin eräästä ihmisen perustarpeesta. *Sinibaretti*-lehden artikkelien valossa ruokailut saavat myönteistä huomiota sosiaalisten merkitysten sekä paikoin myös ruoan laadun suhteen. Toisaalta paikoin säilykkeistä muodostunut sekä joskus suomalaisille turhankin eksoottinen ruokavalio joutuu lehdessä myös kritiikin kohteeksi. Niin ikään puhetta on myös nesteetykseen liittyvistä kysymyksistä, mutta sitäkin käsitellään joko perusvälttämättömyyden tai sitten sosiaalisessa kontekstissa humoristiseen sävyyn alkoholin kulutuksen näkökulmasta. Toki näistä ensimmäinen, eli vedenjuonti, heijastelee suoraan paikoin lämpötilaltaan haastavia ilmasto-olosuhteita. Keskeisiä aineiston mukaan ilmeneviä ravitsemuksellisen toimintakyvyn haasteita ovat muun muassa puute keittovälineistä ja elintarvikkeiden kylmäsäilytystiloista.¹¹⁰

¹⁰⁹ *Sinibaretti* 1/1980, ”Rauhantekoa Siinailla, osa 1”; *Sinibaretti* 3/1986, ”Olin Suezilla”; *Sinibaretti* 1/1990, ”Rauhanturvaaja halusi valkoisen joulun. ’Namibialaiset ystävällistä kansaa’”.

¹¹⁰ *Sinibaretti* 1/1980, ”Rauhantekoa Siinailla, osa 1”; *Sinibaretti* 2/1980, ”Rauhantekoa Siinailla, osa 2”; *Sinibaretti* 1/1984, ”Saunamuistot talteen”; *Sinibaretti* 3/1986, ”Olin Suezilla”; *Sinibaretti* 1/1992, ”Suomen ensimmäisestä rauhanturvatehtävästä Suezilla 35 vuotta”; *Sinibaretti* 1/1998, ”Jääkärineitojen messi-ilta Niinialossa”.

6 Johtopäätökset

Rauhanturvaaminen 1980- ja 90-luvuilla näyttäytyy *Sinibaretti*-lehden ja toimintakyvyn teorian valossa kaiken kaikkiaan hyvin monipuolisena kokemuksena. Se kattaa niin rauhanturvaajien psyykkisesti ja henkisesti haastavan navigoinnin epävarmoissa ja vihamielisissä toimintaympäristöissä kuin myös heidän pohdintansa rauhanturvaoperaatioiden merkityksestä ylipäättään. Myös sosiaalisen yhteisön tuottama tuki ja turva kuin myös sisäiset ristiriidat ja simputtamistapauksetkin vaikuttaisivat määrittävän osaltaan rauhanturvaajien operaatioissa kokemaa kokemusta. Sosiaaliseen vuorovaikutukseen (sis. palvelustoverien ohella myös perheen ja ystävät) liittyviin ilon- ja stressinaiheisiin liittyy myös tuolloin vuosikymmeniä jatkunut keskustelu rauhanturvaajien työsuhdeturvasta ja palkkatasosta, joka heijastuu 1990-luvulla etenkin ammattisotilaiden osalta huolena heidän lukumääränsä riittävydestä rauhanturvaoperaatioita varten. Huolimatta äsken mainituista luonteeltaan psyykkisistä, henkisistä ja sosiaalisista tekijöistä, aineistosta hahmottuu myös luonteeltaan kenties hieman materiaalisempia tekijöitä, jotka kytkeytyvät usein fyysiseen, lääketieteelliseen ja ravitsemukselliseen toimintakykyyn.

Tutkielmassani suoritettu *Sinibaretti*-lehdessä esiintyneiden toimintakyvyn kuvausten makrotason tarkastelu tuotti samaten kiinnostavia tuloksia. Yhtäältä vaikuttaisi siltä, että aineistossa korostuvia toimintakyvyn Total Force Fitness (TFF)-paradigman mukaisia osa-alueita ovat esiintyneisyysjärjestyksessä *käyttäytymyksellinen ja työperäinen, sosiaalinen, lääketieteellinen ja ympäristöllinen* sekä *henkinen toimintakyky*. Näistä ensimmäinen, *käyttäytymyksellinen ja työperäinen*, korostuu arvatenkin siksi, että se käsittää kategoriana myös sotilaiden yleisesti kokeman työperäisen (psyykkisen, sosiaalisen, ympäristöllisen ja terveydellisen) stressin kuin myös sotilaan elämäntapojen (ruokavalio, uni, alkoholi jne...) vaikutuksen hänen toimintakykynsä. *Sosiaalisen toimintakyvyn* osalta selittävä tekijä on puolestaan se, että kyseinen kategoria muodosti tutkielmassa katto-otsikon niin rauhanturvaorganisaatioiden (laajempaan kokonaisuuteen usein YK, suppeammin käsitettynä suomalaiskomppania jne.) sisäiselle tiedonkululle, johtajuudelle kuin myös vapaa-ajan kabareehuvittelulle. *Lääketieteellinen ja ympäristöllinen toimintakyky* taasen korostui etenkin siksi, että luokittelin vuorovaikutuksen paikallisen, joskus myös vihamielisen, väestön kanssa ympäristöllisen toimintakyvyn kategoriaan. Toki oma vaikutuksensa kategorian korostuneisuuteen on myös rauhanturvaoperaatioiden operaatioalueille tyypillisellä, suomalaisrauhanturvaajille varsin eksoottisella ja usein myös lämpötilansa tai maantieteellisten piirteidensä kautta haastavalla toimintaympäristöllä. Rauhanturvaajien operaatioissa kokemia keskeisiä *henkisen toimintakyvyn* piirteitä olivat muun muassa yleinen palvelusmotivaatio ja siihen vaikuttavat operaation mielekkyyteen liittyvät kysymykset, mutta myös aineistossa laajemminkin esiintynyt pohdinta rauhanturvaajien arvoista ja merkityksestä.

Ajallisten kehityskulkujen seuraamisen suhteen kenties yllättävintä oli se, ettei 1980- ja 90-lukujen välillä vaikuttanut olevan merkittävää eroa sen suhteen, miten erilaiset toimintakyvyn osa-alueet korostuivat *Sinibaretti*-lehden artikkeleissa. Havainto kenties viestii rauhanturvaamisen kokemuksen perusolemuksen jonkinasteisesta pysyvyydestä. Toinen keskeinen ajallinen havainto liittyi rauhanturvaamisen (tutkielmassa TFF-viitekehykseen jäsenettyä) kokemusta sivuavien artikkelien lukumäärän merkittävään kasvuun vuodesta 1994 alkaen. Muutos ajoittuu ajallisesti samaan kohtaan kuin lehden päätoimittajan vaihtuminen, muttei havainnon ylitulkinta ole ilman jatkotutkimusta historiantutkimuksellisesti hedelmällistä. Muita selittäviä tekijöitä artikkelien lukumäärän kasvuun voivat 1979 perustetun lehden toiminnan vähittäinen vakiintuminen, sen toimitustyön yleinen ammattimaistuminen ja myös kenties lehden käytettävissä olevien resurssien kasvu. Eräs ilmiön kulttuurista puolta selittävä tekijä voi olla myös ensimmäisten naisrauhanturvaajien astuminen palvelukseen vuonna 1991, jonka havaitaan tässä tutkimuksessa olevan rauhanturvayhteisöjen toimintakulttuuria hyvinkin keskeisesti muuttanut tekijä. Kehityssuunta jatkui sittemmin vuonna 1995 naisten vapaaehtoisen asepalveluksen tultua lainsäädännön muutoksen myötä mahdolliseksi. Yleisempiä havaintoa taustoittavia kulttuurisia ilmiöitä voisivat nähdäkseni olla kylmän sodan päättymisen ja Neuvostoliiton romahtamisen tuottamat merkittävät muutokset suomalaisten (ja laajemmin länsimaalaisten) käsityksiin maailmanpolitiikasta ja turvallisuudesta, joka on osaltaan voinut olla vapauttamassa keskustelua rauhanturvaamisen arjen epäkohdista niin psyykkisine ongelmineen, eettisine haasteineen kuin simputtamis- ja syrjintätapauksineen.

Eräs tutkimukseni keskeinen anti oli myös sen osoittaminen, että Yhdysvaltojen armeijan Total Force Fitness -toimintakykyparadigma soveltuu hyvin myös suomalaisen sotilaan toimintakyvyn tarkastelun apuvälineeksi, ja on myös yhdistettävissä perinteiseen historiantutkimukselliseen aikakauslehtiaineistoon mielenkiintoisella tavalla. Koenkin TFF:n antaneen tutkimukselleni rakennetta, mikä on ollut avuksi laajan historiallisen alkuperäisaineiston tarkastelussa. Se on myös tieteellisesti kelpo pohja laadullisen tutkimusaineiston kvantifioinnille, mikä helpottaa esimerkiksi informatiivisten vertailukuvaajien tuottamista ja muiden kokonaiskuvaa valottavien analyysimenetelmien soveltamista.

Eräitä luonnollisia jatkotutkimuksen kohteita voisivat olla muun muassa saman menetelmän ulottaminen 2000- ja 2010-luvuilla ilmestyneiden *Sinibaretti*- ja *Rauhanturvaaja*-lehtien tarkasteluun. Samalla tarkastelun piiriin voisi myös ulottaa rauhanturvaajien epävirallisen verkkomediana tunnetuksi tulleen *Hölkäri on Webin*¹¹¹. Toinen mielenkiintoinen jatkotutkimuksen kohde voisi olla myös 1990-luvun alun rauhanturvaaja- ja sotilaspiireissä poikkeuksellisenkin murroskohdan tarkastelu, kun aiemmin pitkälti täysin miehinen maanpuolustusmaailma avasi ovensa myös naisille.

¹¹¹ Hölkäri on Web. <<https://www.holkkari.fi>>

Lähdeluettelo

Alkuperäisaineisto

Sinibaretti, 1980–1998.

Tutkimuskirjallisuus

Alasuutari, Pertti. *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino, 2011.

Bates, Mark J., Stephen Bowles, Jon Hammermeister, Charlene Stokes, Evette Pinder, Monique Moore, Matthew Fritts, Meena Vythilingam, Todd Yosick, Jeffrey Rhodes, Craig Myatt, Richard Westphal, David Fautua, Paul Hammer ja Greg Burbelo. ”Psychological Fitness”. *Total Force Fitness for the 21st Century. A New Paradigm*, toim. Wayne Jonas, Patricia Deuster, Francis O’Connor ja Christian Macedonia. The Susan Samueli Integrative Health Institute, 2010, 21–38.

https://www.researchgate.net/publication/278000131_Military_Medicine_Volume_175_August_2010_Supplement_Total_Force_Fitness_for_the_21st_Century_A_New_Paradigm>

Bellamy, Alex J., Paul D. Williams ja Stuart Griffin. *Understanding Peacekeeping*, 2. painos. Cambridge: Polity Press, 2010.

Bray, Robert M., James L. Spira, Kristine Rae Olmsted ja Joseph J. Hout. ”Behavioral and Occupational Fitness”. *Total Force Fitness for the 21st Century. A New Paradigm*, toim. Wayne Jonas, Patricia Deuster, Francis O’Connor ja Christian Macedonia. The Susan Samueli Integrative Health Institute, 2010, 39–56.

https://www.researchgate.net/publication/278000131_Military_Medicine_Volume_175_August_2010_Supplement_Total_Force_Fitness_for_the_21st_Century_A_New_Paradigm>

Coulter, Ian, Paul Lester ja Jeffrey Yarvis. ”Social Fitness”. *Total Force Fitness for the 21st Century. A New Paradigm*, toim. Wayne Jonas, Patricia Deuster, Francis O’Connor ja Christian Macedonia. The Susan Samueli Integrative Health Institute, 2010, 88–96.

https://www.researchgate.net/publication/278000131_Military_Medicine_Volume_175_August_2010_Supplement_Total_Force_Fitness_for_the_21st_Century_A_New_Paradigm>

Hufford, David J., Matthew J. Fritts ja Jeffrey E. Rhodes. ”Spiritual Fitness”. *Total Force Fitness for the 21st Century. A New Paradigm*, toim. Wayne Jonas, Patricia Deuster, Francis O’Connor ja Christian Macedonia. The Susan Samueli Integrative Health Institute, 2010, 73–87.

https://www.researchgate.net/publication/278000131_Military_Medicine_Volume_175_August_2010_Supplement_Total_Force_Fitness_for_the_21st_Century_A_New_Paradigm

Jonas, Wayne B., Francis O’Connor, Patricia Deuster, Jonathan Peck, Caron Shake ja Stephen S. Frost. ”Why Total Force Fitness?”. *Total Force Fitness for the 21st Century. A New Paradigm*, toim. Wayne Jonas, Patricia Deuster, Francis O’Connor ja Christian Macedonia. The Susan Samueli Integrative Health Institute, 2010, 6–13.

https://www.researchgate.net/publication/278000131_Military_Medicine_Volume_175_August_2010_Supplement_Total_Force_Fitness_for_the_21st_Century_A_New_Paradigm

Kaldor, Mary. *New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era*. Cambridge: Polity Press, 2012.

Kalela, Jorma. *Historiantutkimus ja historia*. Helsinki: Gaudeamus, 2000.

Karppi, Ville. ”Sainhan sieltä muutakin kuin sinibaretin”: *Suomalaisten rauhanturvaajien todellisuuksia ja kokemuksia Kyproksen UNFICYP-, Libanonin UNIFIL- ja Kosovon KFOR-operaatioista 1964–2010*. Poliittisen historian pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, 2024.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024111391409>

Kivimäki, Ville. *Murtuneet mielet: Taistelu suomalaissotilaiden hermoista 1939–1945*. Helsinki: WSOY, 2013.

Magerholm, Nita. ”Ei semmosta sotaa olekaan missä ei ihmisii kuole”: *Haastattelututkimus suomalaisesta rauhanturvaamisesta 1980- ja 1990-luvuilla*. Historian pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, 2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024042622802>

Mountain, Scott J., Christina E. Carvey ja Mark B. Stephens. ”Nutritional Fitness”. *Total Force Fitness for the 21st Century. A New Paradigm*, toim. Wayne Jonas, Patricia Deuster, Francis O’Connor ja Christian Macedonia. The Susan Samueli Integrative Health Institute, 2010, 65–

72.

https://www.researchgate.net/publication/278000131_Military_Medicine_Volume_175_August_2010_Supplement_Total_Force_Fitness_for_the_21st_Century_A_New_Paradigm>

O'Connor, Francis G., Patricia A. Deuster, David W. DeGroot ja Duwell W. White. "Medical and Environmental Fitness". *Total Force Fitness for the 21st Century. A New Paradigm*, toim. Wayne Jonas, Patricia Deuster, Francis O'Connor ja Christian Macedonia. The Susan Samueli Integrative Health Institute, 2010, 57–64.

https://www.researchgate.net/publication/278000131_Military_Medicine_Volume_175_August_2010_Supplement_Total_Force_Fitness_for_the_21st_Century_A_New_Paradigm>

Oksama, Lauri ja Jari Harala. "Sotilaan toimintakyvyn malli m/21". *Sotatieteiden päivät 2023 – Sama kaiku on askelten? : abstraktit*. Maanpuolustuskorkeakoulu, 2023, 31–32.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20231009139416>>

Pesu, Jukka. *Suomi, rauhanturvaaminen ja kylmä sota 1956–1990: Rauhanturvaaminen osana Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä YK-politiikkaa*. Poliittisen historian väitöskirja. Turun yliopisto, 2020. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8254-7>>

Raju, M. S. V. K. "Psychological aspects of peacekeeping operations". *Industrial Psychiatry Journal*, 23(2), 2014, 149–156. <https://dx.doi.org/10.4103/0972-6748.151693>>

Roy, Tanja C., Barbara A. Springer, Vancil McNulty ja Nikki L. Butler. "Physical Fitness". *Total Force Fitness for the 21st Century. A New Paradigm*, toim. Wayne Jonas, Patricia Deuster, Francis O'Connor ja Christian Macedonia. The Susan Samueli Integrative Health Institute, 2010, 14–20.

https://www.researchgate.net/publication/278000131_Military_Medicine_Volume_175_August_2010_Supplement_Total_Force_Fitness_for_the_21st_Century_A_New_Paradigm>

Toiskallio, Jarmo. *Toimintakyky sotilaspedagogiikassa*. Julkaisusarja, 2. Maanpuolustuskorkeakoulu, Koulutustaidon laitos, 1998.

Thomassen, Ådne G., Sigurd W. Hystad, Bjørn Helge Johnsen, Grethe E. Johnsen, Jon C. Laberg ja Jarle Eid. "The combined influence of hardiness and cohesion on mental health in a

military peacekeeping mission: A prospective study". *Scandinavian Journal of Psychology*, 56(5), 2015, 560–566. <<https://dx.doi.org/10.1111/sjop.12235>>

Westphal, Richard J. ja Kirsten R. Woodward. "Family Fitness". *Total Force Fitness for the 21st Century. A New Paradigm*, toim. Wayne Jonas, Patricia Deuster, Francis O'Connor ja Christian Macedonia. The Susan Samueli Integrative Health Institute, 2010, 97–102.
<https://www.researchgate.net/publication/278000131_Military_Medicine_Volume_175_August_2010_Supplement_Total_Force_Fitness_for_the_21st_Century_A_New_Paradigm>